

Материали по историята на Рилския манастиръ.

Съобщава Е. Спространовъ.

Както е извѣстно, Рилскиятъ манастиръ е игралъ твърдѣ важна роля въ историята на нашия народъ. Той е билъ единствено свѣтило за българина, както до паданieto ни подъ властта на турцитѣ, тъй и прѣзъ дългитѣ вѣкове на робството. Отъ него сж излизали просвѣтители и проповѣдници за новопокрѣстения и непросвѣтения още български народъ прѣзъ царуването на редица български царе. Слѣдъ покорението на България отъ турскитѣ орди, пакъ отъ тамъ излизали духовници и проповѣдници, които утѣшавали народа за изгубената независимост и свобода, крѣпѣли изтъщения и умаломощения му християнски духъ и поддържали вѣрата му за едно по-свѣтло и по-завидно бждеще. Всички ония калугери, които излизали отъ тоя манастиръ и отивали между народа „на такситѣ“ като духовници и проповѣдници, сж продължавали дѣлото на ония свои стари прѣдци, на които св. Іоанъ Рилски остави завѣтъ „люды новопросвѣщенныя своего ѣдинокръвнаго народа ѣтверждайте въ вѣрѣ ѣ наказуйте ѣхъ ѣоставляти нелѣпныя ѣзыческія ѣобычаи ѣ злыя нравы, котѣрыя ѣще ѣ по пріятій святыя вѣры съдържатъ, тогѣ ради ѣ трѣбують вразумленія“.¹⁾ И дѣйствително тѣ достойно изпълнявали тоя завѣтъ на основателя на манастира. Обаче историята на тоя манастиръ, сждбата на който е била тѣсно свързана съ сждбата на нашия народъ, не е още нито проучена, нито написана. Дѣйствително, за него се е писало не веднажъ, но повечето драски и впечатлѣния, а нѣщо систематично и послѣдователно — никога и отъ никого.²⁾ За да улеснимъ

¹⁾ Вж. „Откъслекъ отъ Историята на Рилскій Манастиръ“, стр. 16.

²⁾ Ще отбѣлжимъ слѣднитѣ книги и статии по историята на Рилския манастиръ: „Описание болгарскаго священнаго монастыря рильскаго“. Составилъ іеромонахъ Неофитъ Рилецъ. София, 1879. „Нѣколко паметници отъ Рилския манастиръ“. Съобщава Д. Илковъ. Сбм. XII., 615. „Откъслекъ отъ Историята на Рилскій манастиръ“. (Извлѣчено отъ Описанието „Българскій Църковенъ Прѣгледъ“). София, 1895. Послѣдното съчинение е по-пълно и претендира на систематичность въ изложбата, обаче и то не е достатъчно, за да ни прѣдстави всичкото значение на манастира и историята му, макаръ и прѣзъ текущия вѣкъ. (За тая книга чухъ не добри отзави отъ нѣкои братя въ манастира. Оказа се, че недостойно се величаели егуменъ Никифоръ и проигуменъ Кирилъ. Тѣ тикнали манастира въ дългове съ направата на едно несществуваще вече езеро, за което похарчили около 40.000 лева). „Рило-

тая именно задача на бъдещия историкъ, постарахме се да съберемъ нѣкои и други документи, които ще фърлятъ нѣкой и другъ свѣтълъ лжчъ върху тъмното минало на тая наша свѣтина.¹⁾

I.

Исторически бѣлѣжки, писани на единъ Възкресникъ.

Бѣлѣжкитѣ, които печатаме по-долу, сж твърдѣ цѣнни за историята на манастира. Тѣ сж публикувани отъ Д. Илковъ въ Сбм., XII., 615. Той ги нарича „панегирикъ отъ 15 вѣкъ“, който ужъ билъ писанъ отъ Владислава Граматика. По всичко се вижда, обаче че г. Илковъ нито самъ е прѣписалъ бѣлѣжкитѣ, нито е видѣлъ панегирика на поменатия писателъ. Ако едно отъ двѣтѣ бѣ направилъ, нѣмаше да попадне въ подобна грѣшка. Тѣ сж писани на първия чистъ листъ върху единъ Възкресникъ, печатанъ въ Москва прѣзъ 1715. (ѡѡѣ) ѡдѣкта ѡ: Мѣа ѡвтѡврія, а панегирикътъ, за който споменува г. Илковъ, е грамаденъ трудъ на Владислава Граматика и е писанъ все съ еднакъвъ почеркъ отначало докрай. — Началото и краятъ на бѣлѣжкитѣ сж съ по-едри букви, но личи, че пакъ ги е писала една и сѣща рѣка. Тѣй е направено за икономия на мѣсто. Отъ друга рѣка намираме една неясна бѣлѣжка на полата и послѣдната прѣдъ подписа, която ни обажда, че авторътъ на тая „ѡсторѡа ѡерѡеѡй ѡермона“ рѡлѣкѡ“ билъ братъ на Серафима, митрополитъ „дабробосански“.

Възкресникътъ се пази въ старата постница отъ отца Іосифа. Изказваме му тукъ своята благодарностъ, за гдѣто бѣ тѣй добъръ, да ни обади твърдѣ важнитѣ бѣлѣжки. Ето и самитѣ тѣхъ:²⁾

„† Ва прѣжнѡ лете ѡнезвѣсно коѣз, рѡкз ѡзвѣренѡ бѣше рѡлѣка ѡбителъ ѡгне ѡзвѣрена посѣѡ ѡсторѡй. ѡвоплощѣне сѣа бжѡа. ѡѡмѡд года подновѡсе гѡрна странѡ допѡрго. В'толетѡ бѣше ѡзѡменъ герасѡѡ

писаната сборка въ Рилския Манастиръ.“ Бълг. Прѣгледъ, год. VI., кн. X., стр. 89. „Български старини“ въ сп. Български Църковенъ Прѣгледъ, год. III., кн. I.—V. и IX.—X. „По историята на Рилския манастиръ“ пакъ тамъ, год. IV. кн. VIII. и „Рилска планина и Рилскиятъ манастиръ“ отъ К. Иречекъ въ „Плѡваня по България“ т. II., стр. 618.—653.

Осѡвѡнъ горнитѣ, ще отбѣлѣжимъ художественото описание на „Великата Рилска Пустиня“ отъ И. Вазовъ. (Пѡтви бѣлѣжки и впечатлѣния). Сбм., VII. и „Поклонение на света Рилска обителъ“ отъ С. Бобчевъ, Бълг. Сборка, год. V., 597. и 698.

Научихъ се, че се ваялъ да опише историята на манастира г. Д. Мариновъ. Споредъ насъ, рано е още да се пристѡпи къмъ тая работа, докато не се публикуватъ нѣкои и други документи. Желателно е въ тѡй отношение отецъ Игнати Рилски да побърза и да напечати своитѣ материали. Осѡвѡнъ това, не е злѣ, ако се почака и описътъ на рѣкописитѣ, направенъ отъ насъ, защото въ него ще бѣдатъ обнародвани много исторически бѣлѣжки, които се отнасятъ все до сѣщия манастиръ.

¹⁾ Документитѣ, които публикувамъ тукъ, събрахъ прѣзъ м. августъ 1900. год., когато по покана на просветения егуменъ негово високопрѣподобие отца архимандрита Іоанкии отидохъ въ манастира да наредѡ и опиша рѣкописитѣ, които се палятъ въ манастирската библиотека.

²⁾ Обнародваме ги втори пътъ, за пълнота на документитѣ и защото при първото имъ обнародване сж се вмѣкнали много печатни погрѣшки. За примѣръ изпустната е думата „митрополитъ“ слѣдъ думитѣ „ѡ проѡменова“ ѡгѡ серафѡ.“ „Дабробосанско“ писана е „добропосодскому.“ Измѣненъ е тѣй сѣще правописътъ, на и ударенията сж на много мѣста изпустнати.

архімандритъ сѧ, ѿ настоѧтель беша на сѧе дѣло тогѡже лѣта престависа ѿгымѣ герасиѣ ноѡбра. ѿ дѣ. не остави борчѣ монаѣтирѣ ниеднѧ ѧспра.

Потѡмже бѣсть ѿгымѣ висарыѡ, ѧѡмѣ, годда доидѣ тефтишѣ ѡ царѣ градѣ сѧ мѣтевелѧ та ѡглоби монаѣтирѣ, ѧи кѣса тогѡ лета ѡстави висарѡнѣ ѿгымѣнство ѿ остави ,г, кѣса борчѣ. Въ него бѣсть василѧ ѿгымѣ, ѧѡмѣ. подновиса напоснѧца црѣквата ѧѡмѣ, стаде ѡѡфанѣ ѿгымѣ той человекѣ беша дѡовенѣ ѿ ѧискусенѣ ѡ все дѣлѣ. ѿ превзели бѣхѣ ѧгаране монаѣтирски места ѿ плавнинѣ. ѿ той воста ѿ братѣ ѡтовѣ бжѣю помѡщѡ ѿ пребтѣхаги ѿ помѧло време престависа хаѣи антѡмѣ братѣ ѡтѣ потрѣхѣ летѣ престависа ѿ ѡѡфа ѧѡмѣ станѧ хаѣи мойсеѧ.¹⁾ беша человекѣ той добръ ѿ четецѣ, ѿ любѣше добръ конѣ за единѣ конѣ ѧскамѣго пашѧ ѡнѣго неѧде послѣ дѧде монаѣти ѧ кѣса глѡба. Въ то лѣто стана серапѡнѣ сѣ никѧта ѧдържа -д- лѣта. ѧѡмѣ- прѧиде патриѧрхѣ вѣрилѣ ѿ херотонисѧ серапѡна на архѣрейство ѿ той патриѧрхѣ послѣ потѣрѣиса ѿ ѡставиѧ борчѣ -лѣ- кѣса, ѧѡмѣ. паки стана василѧ по серапѡна, понеже двѧгнасе вражда помеждѣ братѧна пострѣкаѣми ѡ врага на зависѣ ѿ гонѣние на серапѡна ѡнѣ ѡстави монаѣти ѿ ѡузе щѧпѣ ѧепархѧ послѣди ѡстави щѧпѣ тѧзѣ вѡсна ѿ преимѡнова ѡтѣ серафѧ митрополѧтѣ

ѧѡмѣ бѣсть морѣ ѡ чѣма ѡуманаѣти ѿ повасѣдѣ тогѡ лѣта ѡстави василѧ ѿгымѣнство ѿ ѡстави борчѣ .лѣ. кѣ -ѧѡмѣ. станѧ клеѡпа ѿгымѣ той человекѣ бѣ добѣръ тоѡмо харчѣ наширѡко ѧтѧа гѡдини многѡ млѣтна прѧиде понѣже велиѡкѣ морѣ бѣ повасѣ ѿ ѡстави борчѣ -ѡѣ кѣса. ѿ тогѧа той побѣже ѡбрѧтоѣ своѧ нафѧлѣ ѿ преставихасѧ ѧѡмѣ,²⁾ ѡдѧ днеска, ѧ дрѣги зтре. поклеѡпа, станѧ сергѧ ѿгымѣн ѡдѡ лѣто ѿ бѣсть распра помеждѣ ѧхѣ ѿ той побѣже ѡувлѧшкѡ —

Вѧтѣсѧщное сѣдемьѡтное шеѣдесѣто. ѧшѣстѡе бѧстѧсѧха хѧйдѣци монаѣсти на велиѡки четвѣртѡкѣ. ѿ многѡ вѣщи монаѣтирски ѡнесѡше бѧнѣдѧла ѿ потѣре ѿ все щѡгѡтѣ ѧмаше срѣбрѣно ѡнесѡше въ то лѣто прѧиде патриѧрхѣ калиникѣ ѿ херотонисѧха никѧта ѿ бѣсть помеждѣ братѧна зависѣ ѿ гонѣнѣе по никѧта ѿ той побѣже ѡу стѧ гѡра, ѧѡмѣ, растѣри се серѣбѡсѧа клиѡма та се потѣписа потѣ васѣлѣнѡго патриѧрха при сѣлтанѣ мѣстафѧ ѿ прѧпѧрѧѧха самѣила вѣселѣкаго. Паки вѣтори пѣтѣ. ѧѡмѣ- прѧйдѡха хѧйдѣци ѧрѣнѣте. настѧ троѧца. ѿ щѡймаше монаѣти все ѡнесѡше, ѿ ѡтѡле поколебѡсе рыѣкаѧ ѡбитѣлѣ понѣже, ѧеврѣѧ наложѧше хѧвѧдѣ многѡ ѿ сотворѣсе борчѣ монаѣтирѣ 100-ѣ- кѣса. ѧѡмѣ. поѧиде тѣрѣинѣ на мосѡкѡвѣ со восѣю сѧлою своѣю, ѿ превзѣмѣ моѡковѣ всѧ влѧшка землѧ ѿ тѧтѧрѣка додѣзнаво, ѿ вѣто време ѧвѧисе звѣздѧ ѡпашѧта. паки вѣтори ѿ трѣти пѣтѣ поѧиде тѣрѣи на маѣкала ѧма незспѣнищѡ. ѧзѡбѣсе прѡрѡчѣство. понѣже вѡпросѧ ѧврѧѧ бѣга глаѡбла гѣѧ живѣле ѡдѣтѣ сѣѧ ѧсмаѧлѣ ѡвѣща ѡмѣ бѣтѣ. ѡи ѡдѣтѣ въ ѧзѧѣкѣ велиѡкѣ, ѿ цѧрѧе ѡ неѡ ѧзѧдѣтѣ ѿ рѣка ѡтѣ ѡдѣтѣ навасѣ ѧвасѣхѣ рѣки нѧтогѡ.

¹⁾ На полѧта срещу тѧя дѡма: ѡстави ѡѡфаѣ зѡртѣ (?) монаѣст. . . . е писана ѡтѣ друга рѣка.

²⁾ Надѣ „преставихасѧ“ е датѧта.

Въ тѣснѣнное седѣсотное ѿ седѣдесѣтаго рѣка. въ тѣя лѣта хрѣтїанїи що ѿстѣглиха немѣжнѣносе ѿсказати.

Потьписави сеи ѿсторїа ѿероѣи ѿермона^а рѣлїки братъ сѣрафїмъ митрополїтъ дѣбробосѣскомъ. тогда седѣохъ на пѣсница... — 1772 — года¹⁾
ѿероѣи ѿермона^а рѣкою стѣомъ ѿцѣхъ слягѣ“. —

II.

Писмо отъ патриарха Германа.

Въ края на миналия вѣкъ, когато Цариградската патриаршия унищожила Охридската и Ипевската автокефална църква, почнала да се бърка и въ управата на Рилския манастиръ.²⁾ Покрай това тя му наложила и данѣкъ. Отъ тогава почнала да праща отъ врѣме на врѣме свои хора — ефори, за да прѣглеждатъ смѣткитѣ на манастира. Въ писмото, което публикуваме тукъ, се обажда на братството чрѣзъ егумена, че се изпраща Димитрїва Мицора като патриарши ефоръ, за да прѣгледа „хесапете“ имъ и се даватъ наставления, какъ да се постъпва съ него.

„Германъ милостїю бжїею Архїепископъ Константїнополя новаго рїма ѿ вселѣнскїи Патрїархъ.

† Преподѣбнѣйшии ѿгѣмене, Проигѣмени же, ѿ прѣчии ѿцѣи сщѣннаго ѿ честнаго нашего Патрїаршескаго ѿ ставропигїческаго монастыря рѣлскаго во ѣпархїи Самоковскаго лежащаго, чада ѿ гдѣ възлюбленна нашея мѣрности: благодѣтъ бѣди вамъ ѿ миръ ѿ бгѣа. Понѣже ѿ ѿнова врѣме ѿ каквѣто се случи пожаро (ѿангѣно) на тоя свящѣнный монастырь, великата цѣрква промышляющи за добрѣто мѣ ѿпредѣли надзирателя ѣмъ честнѣишаго ѿ нашего по дѣхъ сына възлюбленна ѿ превожделѣнна кѣрѣ димитрїва Мицора, ѿкакъ да приходѣ ѣдиножды въ годъ во свящѣнный монастырь преглѣдѣва хесапете на годїшното мѣ давѣнѣ ѿ зимѣнѣ, ѿ дрѣгото состоянїе сщѣннаго монастыря, ѿ спомоществѣва во всѣчко щото ѣ за ползата мѣ, спорѣтъ ревностѣ ѿ разнѣмо ѿ хрѣстїанското благоговѣнїе щото ѿма: ѿ понѣже негово блаторѣдїе, който се намѣрѣва веке ѿу Кестентїль, като се вѣрне ще замѣне ѿтъ тамъ да преглѣда годїшните вѣши хесапе: заради тоѣ пїшѣще чрѣзъ настояще наше патрїаршеское послѣнїе повелѣваемъ ѿ завѣщаваемъ вѣшемъ преподѣбїю, като дѣйде тамъ речѣнный кѣ: Димитрїва Мицора да го воспрїимете дружелѣбно ѿ прилїчно на негово ѣфорски характеръ, ѿ слѣдователно да представите предъ негова чѣстность годїшните хесапе монастырски за земѣнѣто ѿ давѣнѣто, за да се преглѣдѣтъ тѣчно ѿ него, като ѿ правилнаго ѣфора тогѣ сщѣннаго монастыря, който на врѣмето ще да ѿзвѣстї ѿ намъ, заради строѣнїето ѿ дрѣгото состоянїе монастырско. Не оставляемъ же да зарачиме вѣшемъ преподѣбїю да сохрѣявате тѣчно предѣлите ѿ чїновете на тоя свящѣнный вѣшъ монастырь, ѿ да ѿма ѿсѣрдїе всѣкъ да

¹⁾ Тая бѣлѣжка е писана отъ друга рѣка.

²⁾ Вж. Отѣслѣвъ отъ ист. на Р. м., стр. 137.

Исполнява принадлежащите ѣмѣ должности, и по старите дубо да бивате добръ примѣръ добродѣтели, и да совѣтвате и завѣщавате подобающа на по младите. а вы пакы (по младите) да се събодите съ повиновѣніе и смиреніе камъ по голѣмите ѿ васъ, и вси единою дѣшею да се оуправявате къ бгѣоужденію, и лѣчшемъ благоустроенію сщѣннаго вашего звѣнія. Понѣже реченный ѣфоръ (надзиратель) сщѣннаго монастыря неприятеленъ съши никѣбоже дароприятія волкото за ѣфорското това настояніе, побуждается ѿ единыя токмо ревности щото има камъ священните монастыре, тогѣ ради нещѣ да дадете нищо на негова чѣстность, за ларчове илѣ за трыдове те мѣ, само ще да имате честолѣбіе да показывате къ немѣ, благодарность залѣга, и да наращавате по много ревността и оусердїето мѣ войто има заради ползата на сщѣнны монастырь, и който не ѣ престаналъ да показыва ѿ начала. бжїя же благодѣть и безчїсленная мїлостъ да бѣдетъ съ вами. 1844. Ноѣмвр. 2.

Константинопѣлскїй ѿ хртѣ молитвей икъ.“

Горното писмо се пази между кореспонденцията на отца Неофита Рилски.

III.

Прошение до св. Синодъ въ Петербургъ.

Слѣдъ послѣдния пожаръ въ монастыра братята почнали да подновяватъ сградата и да правятъ нова черква. Това било прѣзъ егуменуването на енергичния и трудолюбивия егуменъ Юсифа.¹⁾ За такѣва грамадно прѣдприятіе нуждни били голѣми срѣдства. Тогава братята взели рѣшеніе да просятъ помощи не само отъ българския народъ, но и отъ другитѣ славянски и неславянски православни народи. Пратени били братя въ Сърбія, Ромѣния и Русія. Освѣнъ това се обръщали съ прошения и до официални учреждения. Такова е и слѣдното прошение, пратено до св. руски Синодъ въ Петербургъ. Това прошение е твърдѣ интересно, защото съ него се моли Синодѣтъ не само за парични помощи, църковни одежди и др., но още и за откриване на „едино славянско училище, и типографія царскимъ иждивеніемъ“ и монастырътъ да бѣде подъ руско покровителство.

Прошението не носи дата, но тя може да се възстанови лесно, като се знае, кога е изгорѣлъ монастырътъ, а именно 1832. год. Тамъ се казва: „прѣжде шестнадесатъ лѣтъ поущеніемъ Божїимъ бѣсть всепагубный пожаръ“, значи то е писано прѣзъ 1848. год. — Намира се между листовѣтъ на единъ сборникъ съ изводи отъ грѣцки класически съчинения (Платона, Омира и др.). Почеркътъ е новъ, хубавъ и писанъ съ металическа писалка.

На първия листъ четемъ:

„Достопримѣчателни Назначенія.“

¹⁾ Вж. кратки черти за живота на дѣда Юсифа въ „Откъслекъ отъ Ист. на Р. м.“, стр. 51. Тукъ се говори на кратко за сщитѣ въпроси, които се зачехватъ въ въпросното прошение.

Отъ опакото:

„Святѣйшему въ С. Петербургѣ правительствующему Сѹноду нашему же премѣлостивому ѿцѣ и величайшему благодѣтелю“.

Ето и прошеніето:

„Святѣйшему въ С. Петербургѣ правительствующему Сѹноду.

Смирѣнно до лица земли кланяющеса благоговѣнно лобызаемъ святѣлскія Ёгѡ десніцы.

Дерзаемъ мѣ смиренніи монаси и присная чада Сщ҃еннаго нашего Монастыря преподобнаго ѿца нашего Іѡанна рылскаго съ сімъ худѣмъ нашимъ писаніемъ пріити ко Святѣйшему въ С. Петербургѣ правителствующему Сѹноду, и въ кратцѣ представити жалостное Священнаго нашего мѣыря состояніе, и молимъ со ѡтѣческою да послушаетъ насъ любѡвію.

Прѣжде шестнадцатъ лѣтъ попущеніемъ Божіимъ бѣсть всепѣгубный пожаръ, иже не токмо толь славнаго и пространнаго зданія Монастырскаго, но и всѣхъ двѣжимыхъ и недвижимыхъ вещей и ѡтварей церковныхъ лишѣ насъ. Пріходи же (сіесть милостыня, иже ѡтъ ѣдиноподныхъ и благоговѣйныхъ на поклоненіе приходѣщихъ Болгаровъ приносится) иже и не многи бѣхъ, но за злополучія нашего рода въ нынѣшнихъ временѣхъ толь умалишася, иже ѣдва со иждивеніями сравняются: и ѡтъ толикихъ лѣтъ спомощствѣми ѡтъ згорѣвшихъ стѣнъ ѣдва три части четверозголнаго Монастыря возобновити до сегѡ дна возмогѡхомъ, четвертаа же часть еше показѣтъ жалостный слѣчай священныя сея нѣкогда славныя ѡбители: церковь же прѣжде бѣдѣчи мѣла, нынѣ же болша воздвѣжеса многими тредѣми и многими спомощствованіями, ѡбаче половина еѣ еше стоить ѡловомъ неповрѣнна, и нага священныхъ ѡтварей книгъ же и прочіихъ въ ней прилѣчствующихъ ѡукрашеній, ѡтъ койхъ ниже десятая часть почти въ сосудохранилици истрѣгнута ѡтъ ѡгна возмогѡхомъ. ѡбрѣтающеса прочь въ таковѡмъ многоплачевнѡмъ состояніи, и крайней скѣдости, и недоумѣвающеса какъ и ѡтъ вѣду бы просили нѣкую доволную помѡщь, еюже бы возмогли и ѡстѣлую часть соиздѣати къ пространству не мало приходѣщихъ по вся цѣлѡгодішнія Господскія и Богородичнія прѣзидники поклониковъ, и иэбавитися ѡтъ преумножившихся долговъ, давнѡ уже ѡко нише бѣше зрѣще на милосердѣйшую единопѣрную, единоплеменную, и милостивую росію, иэливающю незавѣстныя и богѣтыя свой милости на немѣющія имене Славяновъ, ижеже Божегробцы, Синаѣтцы, Святогробцы, и прочія, но средство за еже ѡуправити священное наше намѣреніе ѡбрѣтохо ѡтъ всюду стѣны крѣпкія, еліжды восхотѣхомъ предложити нѣчто таковѡ. Тѣмже имѣюще ѡпованіе твердое, иже свѣщеннѣйшій въ С. Петербургѣ Сѹнодъ, егда токмо бы пріиѣлъ прилѣчна иэвѣщенія ѡ ѡкаяннѡмъ состояніи сщ҃еннаго нашего Мѣыря, непрезрѣлъ бы никогда единыя таковыя милости, и забвенію предѣлъ, но иже пріизритъ (благоволитъ) ижеже вѣсть да соберѣтся милостыня ѡтъ благословенныхъ православныхъ хрѣстіанъ державныя росіи ко исправленію царскаго нашего Мѣыря рылскаго, за вѣчное воспомина-

новѣніе благодѣтельствующихъ ѿбо, непогрѣшихомъ сицеѣаго нашего намѣренія, зане дозволѣніемъ ѿбо Высокопревосходительства Г. Императорскаго полномощнаго Министра при Портѣ Оттоманской разныхъ орденовъ Кавалера Владимира Павловича Титова присланный нашъ во христъ братъ Архимандритъ Г. Стефанъ Ковачевичъ въ державную Россію во отеческимъ обіятіямъ Святѣйшаго Сѹнода прислалъ намъ братско писаніе, ѿмже возвѣщаетъ, ѿкакъ сподобился воспріяти святителскія Богопріятныя молитвы ѿ благословенія, отеческое же ѿ любезное пріятіе Святѣйшаго Сѹнода, ѿ ѿ нашемъ смиренномъ общецратственномъ ѿмени, ѿ ѿ ѿмени священныя нашея обителіи предложити Емѹ прошенія наша сія: въ первыхъ еже ѿсходатайствовать что, ежегодно къ препитанію нашему, ѿ построенію священныя нашея обителіи, ѿ еже ѿмѣти намъ невозбранный въ Россію входъ, ѿ еже быти намъ подъ покровительствомъ ѿ защищеніемъ державныя Россіи, то есть Святѣйшаго Сѹнода, таже ѿ пробая, ѿмже къ составленію училища, типографіи ѿ болницы: ѿ на вса сія по нашей нѹждѣ, желанію, ѿ прошенію Святѣйшей Правительствующей Сѹнодѣ благоизволилъ благодѣлствовать насъ нѹжныя рабы своя, ѿ мѣлостивыя своїми благодѣянїями ѹтѣшити, ѿ обрѣдовати: тѣмже ѿ мы радуемса душею, ѿ веселимся сердцемъ сподобившеса ѿмѣти таковыя премѣлостивыя ѿцы ѿ благодѣтели. Но что воздаемъ таковымъ премѣлостивымъ ѿцемъ, ѿ величайшимъ благодѣтелемъ? ѿ всѣхъ ѿмже воздають нашему недостѣйству? Сердечная ли наша благодаренія? но ѿ сія грѣбости ради ѿще ѿ недостѣйни сѹще достѣйная достѣйнымъ воздати, то будемъ, ѿкакъже ѿ есмѣ задолженни непрестанно молити мздоводателя Бога, да той молитвами Пресвятѣя Дѣвы Богородицы купно же ѿ Преподобнаго ѿца нашего Іоанна Рылскаго чудотворца подаритъ Емѹ Императорскому Пресвѣтлому Величеству ѿ Святѣйшему Сѹноду¹⁾ многолѣтнее здравіе содруженное со всѣми благополучїями Царскія власти на похвалу, честь, защищеніе же ѿ подтвержденіе всеѿо благочестїя! Ещѣ же ѿзвѣстихомся, какъ Святѣйшей Сѹнодѣ благоизволяетъ, да отъ нашего смиреннаго ѿ худаго братсва ѿберетса едїнъ за посвященіе во Архїереа: намъ сѹщимъ во оттоманской непостоянной державѣ Святѣйшей Сѹнодѣ елика ѿще признаваетъ быти на пользу Священному нашему Монастырю, ѿ спасенію нашему, мы вса та лобызаемъ нашиѣ ѹсердіемъ, ѿ готви послушати, ѿ ѿще ѿзволяетъ брата нашего архимандрита Г. Стефана Ковачевича сѹщаго въ Россіи посвятити во Архїереа, мы вса на то съ благодареніемъ соизволяемъ, ѿ тако вручаемса святителскимъ благословеніемъ ѿ отеческой промысли.

Святѣйшаго Сѹнода Величайшаго намъ Оца ѿ Благодѣтели²⁾

нижайшии рабы ѿ смиреннии

† ѿгъменъ сицеѣнныя ставропигическія лауры рылскїя Іосифъ, епїтропъ Серафїмъ, скевофѹлаксъ памфїлій съ братїею⁴⁾.

На другїя листъ е изложено съдържанието на прошенїето по слѣднїя начинъ:

¹⁾ Писани съ едри букви.

²⁾ Писани тоже съ едри букви.

„Прошѣнія къ Святѣйшему въ С. Петербургѣ Синоду.

а! Църковъ бловомъ да покрѣтсѣ. в! Тѣмбло да позлатѣтсѣ. г! всѣ ѹтвари църковныя, тбестъ три. одѣждъ архіерейскихъ, стб сщѣнническихъ, тридесѣтъ діаконскихъ, одѣнія, потири, крестѣ, ѣвангелии, четѣре велики полѣлѣи, четѣренѣдесѣтъ свѣщники великиа. д! Ёдину архіерейску мандію, ѣ ёдину патеріцъ. е! вѣсъ долгъ монастырскій да отплатѣтсѣ. з! Да сбпредѣлѣтсѣ монастырю трѣхъ сбтъ ради человекъ ёжегбдно литб. (препитаніе). з! Да состѣвится нѣужная болница. и! Всегда сщѣнная наша сббѣтель ёже въ рбсію вхбдъ невозбранѣнъ ѣмѣтъ. о! Ёже бѣти Монастырю нашему обшежителну. и! Да состѣвится ёдино Славянско ѹчилище, ѣ тѣпографіа царскимъ ѣждивѣніемъ. іа! Ёже бѣти Мѣтырю нашему под покровѣтелствомъ рбсійскимъ. ѣ ѣныя нѣужныя вѣщи, ѣакбже завѣси надъ дверей, ѣ покрбвцы надъ кѣвбтомъ, ѣпрбчал.“

IV.

Автобиографія на отца свещеноинкоа хаджи Агапиа.

Свещеноинокъ х. Агапи билъ единъ отъ най-сббуденитѣ монастырски брата. Както той самъ ни разказа, налегнало го унииние въ монастыра и затова пожелалъ да отиде „на такситъ,¹⁾ но не за печалби, а за любопитство“: „да вида какб живее свето по миръ, и ако ги вида че не живѣяетъ какото требува по хрѣстѣански да ги поучавамъ да ги утврѣждавамъ . . . а и унииніето да распадимъ отъ мене“. И отишелъ прѣзъ 1839. год. Слѣдъ 20 годишна духовнишка и проповѣднишка дѣйность се върналъ въ монастыра, но веднага билъ проведенъ въ Кюстендилъ, гдѣто се и поминалъ прѣзъ лѣтото на 1868. год.

Х. Агапи, макаръ и да билъ самъ неученъ, билъ ученлюбивъ и патриотъ човѣкъ. Въ рѣчитѣ му, които събралъ и подвѣрзалъ заедно съ автобиографіята си, често се говори за отваряне на училища. Тѣй напр., прѣзъ 1847. год., когато дошелъ митрополитъ Никифоръ въ Чирпанъ, той, х. Агапи, държалъ привѣтствена рѣчь и свѣтвалъ между другото гражданитѣ, да си отворятъ и наредятъ училища на родния си езикъ.²⁾ Сѣзрбѣлъ тврѣдѣ много, загдѣто не могълъ на младина да се поизучи, ала съ трудъ и постоянство доста напрѣдналъ. Билъ добъръ ораторъ. Прѣдъ слово 15. „ради поклбниковъ“ пише: „слѣдующето нравоучително поученіе може и на сѣкои празници, кога има гостѣ (поклоници) на

¹⁾ „На такситъ“ значи на просия. Отначало трѣбва да сж отивали между народа само като учители и проповѣдници, по-послѣ, когато монастырѣтъ захваналъ да отпадна, трѣгнали и да просиятъ. Обаче постепенно тая просия се обврнала въ лична — за духовника, макаръ и да се просело отъ името на св. Іоана Рилски. Прѣдоставяло се право на калугера — духовникъ, ако иска, да даде нѣщо, ако ли не — могълъ да прибира всичко за себе. Тѣй е станало, когато грѣцкитѣ владѣици почнали да прибиратъ такса, за да позволяватъ да се проси въ извѣстна околность на епархіята имъ. При все това, пакъ таксидвотитѣ сж дарявали по нѣщо на монастыра. — Тѣ имали още за цѣлъ да водятъ гости на монастырѣ, да се грижатъ за тѣхъ, докато сж тука, и послѣ пакъ се врѣщали въ метоситѣ си. Тѣя таксидвоти — духовници и проповѣдници, имали понѣкога и помощници, наречени *дѣци* или *синѣди*. Послѣднитѣ били млади калугери, които отивали да просиятъ намѣсто самия духовникъ.

²⁾ Вж. рѣчь 5.

причисната да ся казува. Проповѣднико дѣто ще проповѣда словото да не брѣзи но да изговаря думите силно и дерзосно и най послѣ молитвата со големо умиление со солзи. вонмий брате! перво кога да почнешь, помолися сердечно за да ти проводи богъ сили свише, и тогава ще ти баде поучението дѣйствително“. При всичко това пакъ билъ недоволенъ, че не можель да развива и да тълкува както трѣбва евангелскитѣ текстове. Казвалъ: „поразия щѣхъ да бѣда, ако да бѣхъ по-ученъ“. Разказватъ, че веднажъ самоковци го поканили да държи рѣчь. Намѣрилъ се въ чудо, защото не знаель, за какво да имъ говори; но ето че узналь, какво въ Самоковъ се образували двѣ партии поради владиката. Тогава той наумява, да ги нападне, загдѣто се каратъ и дѣлятъ зарадъ единъ чужденецъ владива, съвѣтвалъ ги да се помиратъ и да живѣятъ въ съгласие и най-сегнѣ имъ казалъ, да го изпждятъ, ако не имъ е желателенъ. Съ рѣчьта си той направилъ силно впечатлѣние и дѣйствително помирилъ гражданитѣ. Въ Кюстендилъ сжщо тѣй говорилъ противъ владиката, като му казалъ да бѣде пастиръ добри, който пасе стадото свое, а не вълкъ, облѣченъ въ овча кожа. Естествено послѣдвали поплаци противъ него въ манастира, но повече какво могли да му сторятъ, освѣнъ да го извикатъ назадъ въ манастира!

На старостъ х. Агапи, както и самъ казва, се поразпусналъ малко. Почналъ да пие и да яде извънъ мѣра, поради което си разстроилъ стомаха и страдалъ много.¹⁾

Както повечето отъ братята, тѣй и х. Агапи билъ сребролюбецъ. Въпрѣки завѣта на св. Іоана Рилски, който имъ завѣщава да се пазятъ „отъ змія сребролюбиваго, сребролюбіе бо ѣсть корень всѣмъ злымъ“, пакъ обичалъ парата. Когато се поминаль, оставилъ на братята 70,000 гроша, освѣнъ онии, които били закопани въ метоха и извѣстни само на брата му отца Арсения.²⁾

Хаджи Агапи озаглавя автобиографіята си съ „Описаніе на живеніето ми“. Слѣдъ това, по подражание на други, макаръ и „единъ простакъ!“, наваниль се да опише своето „живеніе, да остане за спомѣ“ и за да му рекатъ „Богъ да го прости, богъ да го упокой справедливи. вѣчнама память“.

Слѣдъ горното ни разказва, че се родилъ „усело рыла на 1813. іуліа 16 денъ“ отъ родители Георги и Мария. „Отрочеството си“ прѣкаралъ „унизанство“, а отъ осмата до шестнадесетата си година „у велики мъчениета“: въ училището страхъ и мъчение, докато се научилъ да чете, и послѣ „трѣдове ѣ селските тешки работи“, защото се поминаль баща му.

¹⁾ Споредъ нѣкои отъ братята, х. Агапи пийнувалъ и на младини за смѣлость: докато не пийнелъ, не излизалъ да проповѣда.

²⁾ Отецъ Арсени билъ духовникъ въ Хасковъ и първъ фърлилъ искрата на събуждането. За тая услуга патриархътъ заповѣдалъ да го извикатъ въ манастира. За сжщото споменува и х. Агапи въ биографіята си. Слѣдъ него той отишелъ въ Хасково и продължилъ дѣлото на брата си. За тамошната му дѣйность вж. и „Отк. отъ Ист. на Р. М.“, стр. 81. — Отецъ Арсени се поминаль прѣзъ 1872. год. въ Дуинца. — Горлитѣ свѣдѣния събрахъ отъ отца егумена Іоаникия, отъ отца Теодосія — десетъ години библиотекаръ на манастирската библиотека и ученикъ на самия отца х. Агапия, и отъ телеграфиста — монахъ Арсения.

Прѣзъ 1829. год. м. октомври отишелъ въ Рилския манастиръ при чича си духовникъ х. Агапиа, а прѣзъ 1832. год. Паиси Софийски го рѣкоположилъ за дияконъ. „И после десетина дена изгоре манастиръ сосемъ“. Слѣдъ три години Самоковски Игнати го произвелъ „во свещеникъ“, въ който санъ прѣкаралъ още петъ години. До това врѣме всичко му било добро, радвалъ се, живѣлъ „безмолвно у одайката си и у молитва и у прочитеніе свещенихъ книги“, а страститѣ му били „недѣйствиелни“. Слѣдъ това обаче налегнало го унииніе и той рѣшилъ да отиде на такситѣ. „И следъ малко време¹⁾ на 1839 фев. первѣи отидохъ на иски захара возрастомъ 29 годишенъ. отидохъ въ захара уви мои золь! беда! ваай! запустело и опустошено отъ секоя страна, христѣансто отъ духовнѣо чинъ соблазнили се, сосемъ истинали отъ боголюбѣето, метово развалили и похарали сичко, увы зло! кондисахъ на ханъ, политично какото требе не може да се разговоримъ с никого, никого не познавамъ нарѣчатата имъ мене неразумѣвители и сичко ми беше противно. Но да се врѣна пазатъ срам ме е да ходимъ писмата манастирскѣи, и седа на хано, следъ два три дена дойде х: Пѣнчо и стоянчо рекоха ми дх: мемлевето нѣе сосемъ западналъ и гладенъ, немаме време да те прѣимаме. а истина беше силна свѣпѣа и гладѣа сиромасите собираха троското (пирею) по нивята чуваха и после го мелѣха и го падеха но на чорбаѣите не беше това себепо, това не беше имъ нуждата но искаха да ме похарчатъ като ме гледаха младъ и друго да им не глота но тѣа да си просатъ за цѣрквите такова злощастіе сполучихъ у иски захара и после за мене зло тешко. викахъ аахъ каде си ти прѣслаткѣи и прѣлюбезнѣи раю (сиречъ манастирю! какъ се лишихъ отъ тебе! како си не седехъ тамо! думахъ сосъ умо на старецо си о оче мой гдѣ е сега твою синъ дх: когото си обичалъ о оче плача іакоже іосифъ за іакова! у такива опстоятелства като се намирахъ чудех се що да направа! у манастиръ да се врѣнемъ срам ме е, отидохъ на трѣново при Г. Панарета митрополито и най после тая оная запрех се у куртъ бунаръ чирпанско село и седехъ седамъ месеци и като дойде новѣо митрополитъ Г. Неофитъ и тогава сполучихъ и дойдохъ у иски захара и ме препознаха до некаде за духовникъ дадоха ми една цѣрковна одайка ничтожна и гола никакво спокоіствіе немахъ харчове иска да се харчатъ, нема отъ каде да се земе а има каде да се даватъ. владиката зема ми 800 гроша. цѣрковнѣо епитрупъ убѣди ме и направихме една врата за гроша 200, почнахъ да се грижамъ како да се икономисамъ и устрою, човеци студени, попове зависницы, азъ младъ неопитенъ не праксанъ, тѣи отъ една страна простацы отъ друга дѣаволе, сиречъ хитри. обичасто имъ мене противни, никого не познавамъ, и така като се намирахъ у неколко смущеніе, викахъ що тража сега тука; зацо си оставихъ прѣхубавѣо манастиръ; зацо си оставихъ безмолвѣето; и тишината; и чистотата, оти си не седехъ до послѣд-

¹⁾ Въ правописа на х. Агапиа замѣняме навсѣхдѣ ъ съ у, скратенитѣ думи видѣ, чува, ѿ и пр. пишемъ напълно, а думитѣ раздѣляме, за да се четатъ по-лесно. Ударенната изоставяме.

ното си издъхваніе у прехубавіо ми манастиръ како сега да се устроимъ ето дадохъ толку пари коню ъаде када денъ иска да се харчи калугерско ле дѣло да хода да проса отъ бѣдните селѣнѣ, аахъ окаяние що тражишъ тука... Най после презреть и вознемарихъ совеста си. вознемарихъ и срамо, зафатихъ селата понеже ме советъва и единъ старъ дх: рече ми ти поучавай христіането на закон божій, па това що земешъ, що мошъ да испросишъ спореди обичаю то тѣе халалъ... на като се по ослободихъ отъ каде совеста си и после мало седехъ у градо, а повеве по селата седехъ петъ години ардардихахъ речи колкуто за божи гробъ и други 2000 дето ги дадохъ кога да се прави южната страна на манастиро, колкуто бехъ възможенъ проповедувахъ слово божіе по церквите у градо и по селата. исповедувахъ у градо и по селата. друго речи, че немаха болгарски учителъ опци. пофалити ли ся не ползуеть, но искамъ право да кажа защо найнапрешъ сосъ мою совѣтъ уцани се негово словесіе даскалъ единасъ родомъ захарець ученикъ отецъ неофитовъ и после у захара возраснаха училищните заведеніета, на 1844 отидохъ въ іерусалимъ и като си дойдохъ на другата година заминахъ на чирпанъ. чирпанците ме предумаха и молиха ме да дойдемъ у чирпанъ и на като се благодарихъ отъ нихъ оставихъ захара и дойдохъ на чирпанъ. Найнапрешъ овновихъ метово владиката покойни никифоръ добаръ не сребролюбецъ платихъ му 100 гроша понеже и селата мало метово на хубаво место човеците богобоязлики почитатъ свещеническіо чинъ почнахъ да имъ казувамъ слово у церквата... советувахъ ги ногу пати заради училище и тава испосле созида се горното училище, фана се учителъ, тѣа се благодариха отъ мене и ме почитаха подобна, на отъ нихъ бехъ благодаренъ госѣ за у манастиръ водехъ секоя година по единъ патъ и по два пати спечелихъ по нещо и за староста си сосъ малку трудъ и главоболіе прѣимахъ и две момчета и ги воспитахъ до колкуто можехъ едного пратихъ у манастиръ и го валугерихме¹⁾ както са и мене калугерили а другото като го изучихъ да стане достоенъ за учителъ у чирпанъ оставихъ го учителъ і на сами го уцанихъ и ето стана како прави учителство три години на чирпанъ две на мустафа паша и тамъ на го настанихъ тава го изиска времето и ето пакъ две исвара у чирпанъ главенъ учителъ нанко: А: Бочевъ²⁾ оставихъ на чирпанъ учителъ во знакъ благодареніе на чирпанъ защо живеяхъ деветъ години мирно и спокойно отъ секоя страна мислехъ още мало нещо да поседа па да се приберемъ у манастиръ. но судбата определи да идемъ у хасково и да седа още шестъ години понеже ненадано дигнаха арсеніа³⁾ отъ хаскою у манастиръ спореди заповетта на патриваната и кабахато му беше великъ. оти на неговото време поболгарили се хаскоюлите почнали да четатъ у церквата по словенски и после той става виновенъ предъ лицето на великата церква. и нуждата тава го изиска и заминахъ азе на хасково на 1854 октоврѣ

¹⁾ Думата е за сегашния братъ отца Теодосія.

²⁾ Второто момче, което изучилъ х. Агали.

³⁾ Братъ на х. Агали.

доведохъ оче паисіа на втората година за синудіа. таксито добаръ времето за печалба добро, и така можехми да купиме сосъ наше си иждивеніе големите свещници за църквата за нашето душевно спасеніе и вѣчно воспоминание, живеяхме у хаскою сосъ любезнію си синудіа почти шестъ години придобихме за манастиръ що биде възможно отъ нихи пари натипарихъ и книжетата приуготовленію светому причащенію.“

Слѣдъ това, т. е. слѣдъ 20-годишно скитане, х. Агали се уплашилъ отъ смъртъ и рѣшилъ да се върне на манастиръ. Слѣдъ година обаче „повойнію игуменъ іосифъ“ го „кандардисалъ“ да отиде въ Дупница, гдѣто живѣлъ още петъ години.

Дотукъ свършва х. Агали описътъ на своето „живеніе“ и се оплаква, че го налегнало вече старость (навършилъ 50 години): „ме усили стоматическата ми болестъ, а и у сичьото тѣло усещамъ болести, забите ми се изрониха чурудисаха така и очите ми запреха жилите и тѣа ме болятъ . . . у младоста си живеехъ по-добре на староста се разпуснахъ!“ Най-послѣ, както казва, поучавалъ и проповѣдвалъ, макаръ „и безъ граматика“, написалъ словата си, колкото можалъ да запази, подвързалъ ги „на книшка“ и ги оставя „у манастирската книгохранителница“ за паметъ „простите може да се ползватъ, а на учените за любопитство“. „1865 марта 25. X: Агалиа свещеноинокъ рылскій“.

V.

Изводъ отъ 18-то слово на х. Агалиа и цѣло 20-то.

Прѣзъ 1863. год., когато било казано словото, братята трѣбва да сж се карали, да сж интригували противъ манастирското началство, не се покорявали и пр. Ораторътъ, възмутенъ отъ всичко това, държи имъ рѣчь, съ която ги убѣждава, че всѣва власть е отъ Бога, че безъ власть не е възможно и „противляйся власти противяется божію повеленію“. Като говори за миналата ни история и за други исторични събития, гдѣто нѣмало почитание и покорство на властѣта, дохожда до „исторіата на нашіо свещеній манастиръ“, „до волку е писана и по преданія знайна“:

„ . . . манастиро у различни времена различни искушеніета е претерпѣлъ, но сичко е било отъ грехове, но дипъ на старите времена аю не знаеме совершено защо е отъ грехове страдалъ и опустевилъ манастиро но сега на 1832 месеца іануаріа не знаеме ли мнозина че греховете отъ слободіата ни дето отиваха напуниха на правосудіето божіе чашата гнѣвна и тогава манастиро у пет шестъ сахата стана на пепель. Преди горенѣто почнаха се лошотіите отъ клириците, най ногу отъ ефимеріите и като не можеха началниците по скуру да ги смиратъ и после придружиха имъ мнозина отъ старите, ватрешни и некои таксите, дедо іосифъ поиска нѣкакси старите да накаже неколцина, но тѣа испревариха го и до великата църква отидоха оплакаха се отъ него. дедо іосифъ отиде сургунъ взаточеніе на трикала, великата църква отъ триста гроша

натовари манастиро да плаща данокъ по четири хиляди гроша на годината. после не закасне и наказанието божіе както горе рекохме у пет шестъ сахата прекрасното здание стана на пепелъ! уви каква жалостъ! каква скорбъ! каква туга! не остана речи нищо, три параклиса декато с сега трапезата стопиха се дуйята, камбанѣто бежа на надъ дупничката врата, тамо (бѣше камбанаріята) стопиха се като восокъ, на касо да кажа сичко отиде жито и сичко захире, постилкитѣ по архандариците...

Тая казанъ попусна богъ спореди греховете ни. Преподобнио и боголюбивио отецъ духовникъ севастианъ той беше виделъ некакво видение (знамение) надъ манастиро отъ пчелино. и дохожда некулку време напредъ, и думаше на братіята, братіе престанете отъ кавгите и отъ сите раскопства и се покайте защо ако се непокаеме Богъ страшно ще ни казни... но кой да послуша! кой да познае правото, кой да познае себе си: никой; ушъ секой мачи за оправа, секой прави своето мнение право, началството се презре, и отъ погубното безначалство оправи се манастиро на пепелъ . . . Нашите стари покойни игумене епитрупе и строители, кога им са се покорявали и почитали ги братіята, манастиро е билъ благополученъ кога имъ са се противили и непокорявали манастиро билъ въ опасностъ. нашите покойни стари игумене и строители манастирски каковто е билъ игуменъ Θεодосіа прозваніемъ цибѣ (на от. Неофита деда) билъ многу уменъ и разуменъ и на тогавашното време ученъ но па не е билъ совершенъ, следъ него мнозина са ставале игумене старей но никой не е билъ совершенъ После на нашето знаянъ дедо іосифъ вонкашенъ старей който почти владѣеше надъ сичките старци беше го обдарило естество со съ многу дарованіета, но па небеше совершенъ. Прогуменъ дух. и старій епитрупъ Θεодосіа вторій на власта подиръ дедо іосифа 26 години полномошно епитрупство, и той си имаше некаде недостатките и не беше совершенъ, на вишеречените двама старци като имъ се срамуваха и покоряваха братіята, манастиро благоденствувахе, и на нихното време манастиро се прослави со съ учени калугере и со съ прекрасно здание придоби манастиро некаква мирска слава и честь. покойнио игуменъ іосифъ ако и да беше отъ село пазарчикъ батакъ, но обдаренъ е билъ още отъ младъ со съ многу даруваніета, духовни и световни после като стана на возрастъ имаше лице началническо, беше украсенъ со съ кротостъ, со съ ученіе, краснописецъ, и у мусиката искусенъ, двоюсловъ, духовенъ, и политиченъ, слушалъ самъ некой да думатъ отъ братіята, богъ нарочно го создалъ за игуменъ у рилскио манастиръ и други са думали защо у света гора нема таковъ игуменъ, но па не можеме да го речеме совершенъ, и той като человекъ имаше си кусурето свои, отъ което некой братіа дедо не расуждаваха право тѣа го искаха да биде совершенъ и роптаеха врезного силно, и това роптаніе и хуленіе докаруваха му слабостъ во оправленіетата, макаръ да беше широкосердеченъ и трпеливъ, беше манастиролюбецъ и това негово манастиролюбіе найподира свидѣтельствува го со съ дѣломъ, за манастирскио ивнересъ стана жертва, той отиде жертва, а некой несмислени братіа

и по смерта му хуленѣта изригаха, богъ да имъ дава умъ и разумъ а него богъ да го прости за заслуженѣтата, вечна му память а нѣе по единъ та нѣ единъ, родъ приходи, родъ отходи, а земля пребиваетъ до веки.

Братіе и отци нѣе днеска за днеска сме щастливи имаме си правдините, братіята отъ братството да си избира и поставя игуменъ и епитрупу безъ да ни се меше друго некое по-горно началство игумено си има полномоціето патріаршеско, нѣе ако сме разумни, тая чesъ и превелегія да я вардиме ногу е добре за насъ, но ако фанеме самоволіето си да почнеме да се непокоряваме на своето началство може скору да изгубиме тая чesъ и после като ни се прати некой дивъ зверъ на насъ непознатъ, ще раскаса сичкото братство и сичко ще поклати отъ основанія, нели секой народъ желае отъ своите си братіа началници, защо своите са като майка а чуждите биватъ като мащеза . . .

Писася отъ грешній и неученій іеро^а агаліа рылецъ на 1863 февруаріа 12 день

Определява се и е сочинено во время собора да се чете у трапезата секоя година.“

Горното слово е озаглавено „о власти и чести началнической“.

Ще приведемъ и двадесетото.

„Слово или сказаніе на усопшихъ отцѣхъ и братіахъ нашихъ здѣ лежащихъ“

„Да се чете на задушница и кога се прави на нѣкого брата трапеза.

„Братіе

Требува да помниме думите на св. апостола павла, дето дума. Поминайте наставники ваши, иже глаголаша вамъ слово божіе, ихже вирающе на скончаніе жителства, подражайте вѣре ихъ.

воцѣтъ божественіи павель лежитъ челоуѣку единою умрети подобно говори и богодухновеніи давидъ. нѣсть челоуекъ иже поживеть и не узритъ смерти

Това е навно братіе! зацо сичките ще да умреме! но требува да се грижиме да се стараеме да не умираме душевно, сиречъ да се грижиме да се спасиме, само това е истина а другото е сичкото суетно, лажа, нафиле!

воистину суета всяческая, житіе же и сѣнъ и соніе, ибо всеу мѣтется всякъ земнороднїи накоже рече писаніе . . .

Гдѣ са сега братіе старите наши старци! гдѣ са нашите стари оправетеле! гдѣ са сега нашите стари строители! отидоха като кога не са били!

лежитъ челоуеку единою умрети

нѣсть челоуѣкъ иже поживеть и не узритъ смерти

дека нѣе сега покойнїи владика серафимъ босанскїй пастиръ! дето е направилъ пчелино, какъвъ е билъ, челоуекъ святъ, постниколюбивъ, свидетелствують старите старци, де е седелъ по пещерите кога се прибралъ отъ епархіата казува отецъ евтимїа да е одилъ у молдава и влашео за милостиня подиръ горенѣто на монастыро отъ разбойниците арнаути. На

17 петнаесе разбойници флели у манастиро воуружени и отсекли главата на портаро и на чредніо свещеникъ като щель да флезне у църквата, и най после като немало да имъ дадатъ пари запалили манастиро на четири страни. и тогава е станало нужда да иде по влашко моно-стирелюбивіо владика. той е оставилъ добри ученици на манастирѣ. дух. или игуменъ симеонъ, той е билъ многу воздерженъ человекъ, кога е билъ по мир зановедувалъ на ученико си да му сготвува такова настїе което надатъ братїа у манастирѣ на трапезата обща, и по миръ не е налъ месо, нито се е распусналъ по други некакви си страсти! Не с билъ светило миру и после е избранъ отъ братїата за игуменъ. билъ е кротокъ и смиренъ, не е обичалъ великолѣпіе (салтанатъ) сиречь не е обичалъ хубави дрехи, но така сї е носилъ като простите братїа само-цр'нки дрехи и така сосъ свою примеръ наставялъ е братїата въ духовното званїе. пращанъ е на сургунъ (в заточенїе) заради манастиро, во времето кога обесиха патрїархо и тогава у тїа страшни времена, когато прогнїввиха турція на всичко христїанство, кога султанъ махмутъ се расърди на духовенството и обеси патрїархо, тогава многу отъ първите духовни и светени лица пострадаха, а мнозина отъ мученическа смертъ умреха тогава и нашата сщеная лавра болгарская во гулема опасностъ се намирала. в това време надошли са отъ дупница, сички турски началници сосъ едно верцятсси (?) с намеренїе да разоратъ честните старци защо стїю нашъ заступникъ св. от. иоанъ самичокъ да си е забранилъ манастиро. като са спавали началниците спокойно кадията и аганино св. отецъ побуталъ ги съ патерицата и ги разбудилъ и видели го а чи старецъ сосъ мантиа облеченъ и патерица у раката му и имъ заповедалъ да не нарушатъ нещо манастиро му защо ако дерзнатъ има страшно да ги накаже и така тїа двама отоманци кадіата и аганино, не са веке могли да заспатъ до сутрента отъ страхъ: вечерта са легнали сосъ намеренїе утре да сбиратъ да пленатъ, да разоратъ, и сутрената поскору да бегатъ, най напредъ са испадили голите свои единоверци дето надошли отъ селата сосъ конѣ и вреки за обиръ. най после и тїа си пошли и казали на старците додека лежи тое старецъ у сандко (хубаво да го почитате) нема моностиро ви нищо да се докундиса и си отишли, но после малко време отъ правителството проводенъ е чесніо игуменъ симеонъ сосъ проигумена герасима в заточенїе на бруса и после като си дошли наскору преставиле се игуменъ симеонъ и гулема жалостъ и плачь причинили на братїата. Но гдѣ са сега тїа сщенїй лица. лежитъ чел. . . вїсть человекъ иже пожи . . . Гдѣ нїе боголюбивіо и богодуховенїо духовни ни отецъ общїй дх'. севастіанъ (владико ученикъ) старите братїа дето го знаятъ, може сичките да свидетелствуватъ за свето му живенїе, и за духовните му наставленїета, на братството, така мисля многу души да е куртулисаль отъ адскїо волкъ както духовни така и мирски. може да веруваме защо тое нашъ отецъ получилъ е награда (заплата) и венець преподобническїи за подвигите си отъ христа бога. Но гдѣ е сега

неговата уста. Гдѣ е неговия ѡазикъ. да ни поговори, да ни поучи и да ни подкрепи въ духовното званіе. лежить человеку и пр.

Само по некои отъ братіята знаятъ неговото свято живеніе, неговіо смиреній, кроткій и боголюбивій нравъ. тое седелъ ногу години и се е подвизавалъ на безмолвіе надъ старата посница подъ камено у пещерата, и кога е паднала соспата и е минала през него, тогава сосъ совѣто и убѣжденіето на старците у монастырь пришель е на пчелино на старческата си черква и на украси сосъ прехубавата изографіа отъ спомоща на православните христіане. той си служи сщенолитургіа до смерта, той не обичаше молви и световните неща, не е щейлъ да иде на такситъ, а и началниците не са го убѣждавали той цаліо животь препроводилъ е у постъ и у молитва, и у подвижъ духовній и у прочитаніе сщенихъ книгъ. Той знаеше на изусть еванг. псалтиро апостола, и кога да кажеше нещо отъ речените книги, казуваше столпо и главите и стихо каде се намиратъ оніи думи. Тое преподобній отецъ беше виделъ неколео виденіе надъ монастыро и казуваше, братіе да се покаеме! и да се возлюбиме единъ други зацо прогнѣвахме бога и има да попусне страшни казни врез насъ. която и биде, следъ мало време изгоре монастыро сосемъ. Тое праведній старецъ провиде си и смерта. ученико му гаврілъ монахъ. кавилъ го да сечать дрѣва за зимаска казвото и секашъ, а той¹⁾ му казалъ зацо това зиме не ще да са потребни. Тое приснопамятній отецъ ногу леко се пресели отъ тое лажовенъ светъ на вѣчности. Той като са пригответи както требеше, после земалъ евангелието на рацете си и очилата си тури и почналъ да си чете и следъ десетъ минути намира го ученико му Гавриль предалъ богу духъ и совершилъ подвигите си. живея околу 70 год. престапи се на 1833 и погребен се отъ почтените братия прилично на суцото место. но гдѣ са тиа сщени лица владика серафимъ дух. севастианъ игуменъ симеонъ. лежить . . . вѣсть . . . младите можать да видать образъто имъ на пчелинскую храмъ. тиа двамата отци наши оставиха ни насъ вечна память храмо успение пресв. бци. владика серафимъ го е соградилъ а после подиръ ногу време дух. севастианъ украси го сосъ изографіята хубава. вечна имъ память. Предъ Симеона и по Симеона имало е и други игумене. игуменъ герасимъ. и подиръ него наследилъ го е на тогавашното време ученио Θεодосиа прозваний цико. който е избранъ за игуменъ на 1798 казвото намерихъ неговъ саморученъ записъ на единъ псалтирь толкованъ вовъ библиотеката подъ номеро 0 и писува така, престапи се игуменъ герасимъ в лето 1798: 8 день пятдесятний и наста по него игуменъ Θεодосий во то время бѣ у бюстандилъ пляса паша арнаутъ и оглоби монастыро по премногу 1800. на неговото време билъ е вонкашенъ старецъ х. игнатиа монахъ той е билъ родомъ захарець. казуваха старците да е правилъ разбойничество по ония страни. когато разбойниците арнаути запалили монастыро той тогава е оставилъ разбойничеството и е дошелъ на покаяние у монастырь

¹⁾ Отгукъ надолу замѣняме і съ ѱ.

и таки е отдалъ неправедното собрание. направилъ е какото дума св. писание. аще неправедно собралъ еси праведно расточилъ и той храбрио мужъ отъ иноверците дето беше насилно земалъ принесе го на свещенио манастиръ който отъ разбойниците иноплеменихъ щеше сосемъ да се унищожи. и взапустение прииде. Тое приснопамятний мужъ многу е обичалъ манастиро и многу е мучение претеглилъ за манастиръ казуваха верните старци защото яничарето му вадилъ изъ устата цервата за пари. страшно е било братие! страшно и многу лошо на еничерското време, въ голема опасностъ се е намирала свещената наша лавра. като се по-каже отъ некаде некой си папа изведнашъ поискува 50000 гроша и после тая оная! молби дарове приданѣта хайде 30000 или 25000 така са правили големите а долните яничаре сецайте се и така зимали са у големата нужда отъ еврееето пари сосъ фѣйда и са залажа-вали черковни вещи у нихъ та са се искупували, а некои старци казу-ваха кога дойдатъ поклонници и чифутето и како попишатъ тиа го при-бератъ за лихвата си богъ сосъ молитвата пресв. влад. нашеи б ца и препод. отца Иоана да ни забрани отъ такава опасностъ струва ми се и досега да се намиратъ отъ тиа темесуци у клицарницата и най подира тоя остроумний старецъ игнатий многу се е трудилъ за да исплати тосъ долгъ за да се избаватъ отъ еврейското робство! боже избави! како е било: тое полезний старецъ най-после направилъ е храмо св. еванг. лука и тамо е оставилъ да живее на безмолвие, тамо се е и преставилъ секой нашъ братъ може да му види образо у храмо му. богъ да му прости согрешениетата, богъ да го урахати сосъ праведните. вечна му память. Но гдѣ е тое многополезенъ старецъ! лежить че . . . нѣсть чел . . . Подиръ проигумена Феодосия и игуменъ симеона мнозина са станале игумене но ногу зимало време са седели които ги й знаеме и се нари-чаха проигумене. проигуменъ янакий проигуменъ гаврийлъ: който ни остави церковното лозѣ проигуменъ еродея проиг. павнугиа той е донель отъ видинъ хубавото старо епитафие заградилъ е заградната дето е предъ чифличките врати. беше подвижникъ старецъ. Проигуменъ кесариа после нареченъ климентъ проиг. герасимъ нисокъ человекъ който е старецъ на г. аѣнтиа проиг. пантелеимовъ той многу време е седель на такситъ и нигашъ и никогашъ безъ правило се неоставяше, беше целомударъ щедаръ гостоприймителенъ кадето седе обичаха го христиането за го-столюбieto му и незлобieto му мало шишманесъ сосъ добаръ характеръ человекъ. Проиг. исаяа той беше дх. человекъ и боголюбивъ. тое на-боженъ старецъ многу години седель е по такситъ и ногу нещо е при-донесалъ отъ враца е докаралъ крави за дамслкъ у сербиа ходи и из-проси отъ негова светлосъ князя и господаря милоша обреновича три камбани така и отъ други лица пенцерите за великио храмъ. остави ни и неволку калпа за щампи. вечна му память. най подира поживеа си на безмолвие по иночески и престапи се на 18 проиг. агапия той стана игуменъ на 1827 лето престапи се на 1836 или 7 беше добаръ певецъ но мало раскопенъ. на гореказаните проигумене какото

рекохме по мало са седели и оправлението имъ е било само у църквата а оправлениетата вонкашни и строениятата монастирски, беха до власта на чесните двама старци деда юсифа и духовника еодосиа. Тиа двамината беха като некои со пругъ волю да теглятъ и да носятъ монастирските тяготи. дедо юсифъ вонкашните а дх. еодосиа вотрешните. Тиа двама почтени старешини беха умни и разумни у вонкашните строениета беха велико телесни, и здрави чловеци сосъ добри характеръ, дедо юсифъ зналъ е мудро и дипломатически да се пренеси помежду турците, и до колеу е възможно да забранява свещ. мон. отъ яничарските нрави на отоманците. Той е седель вонкашенъ стареа 30 год. и воистина за голема полза е билъ на моностиро. но най после на 1832 кога требуваше веке да се остави (да си даде оставката) та да си поживее безмолвно и въ покаяний, той не щеа да се остави отъ старейството, и така станаха гулеми смущениета марази кавги отиде работата дуру до великата църква и най подира постигна на гнѣвъ божий. той отиде сургунъ на трикала, моностиро изгоре сосемъ, натовариха ни отъ великата църква да плащаме данокъ по 4000 гроша ето хубавината братие на нелюбовта. ето сладоста на несогласието ето придобиването на зависта, ползата на кавгите и маразите. Требува братие най-гулемата грижа да ни е, какъ да имаме любовь и тогава сичко добро ще имаме, тогава и спасение ще получиме извесни сме отъ св. писание, защо безъ любовь спасение небива . . . дедо юсифъ мало поседе на заточение и подира поиска си го братството да си дойде и като си дойде живееше си мирно и умерено во въздержанието на поста и молитвата. на умо си беше здравъ дури до смерта си, но очите му сосемъ запреха и го водеше ученико му за рака у църквата и така доходеше на опщо правило престапи се околу 90 или 95 години на 18 дѣлъ животь живея добаръ вонецъ оюнчи престапи се исповеданъ и пречестенъ, остави ни сокровище и зарача да се купи коршумъ за църквата сосъ тиа пари негови, така и стана спореди желанието му. Богъ да го урати сосъ праведните, вечна му память. но дека е сега тоя мудрий и славни старея! лсжитъ чел . . . нѣсть чел. . . Строитело (епитрупо) дх. еодосиа седель е 20 год. на такситъ билъ е за полза на христианете и за себе си и за моностиро, многу поклонници е довелъ отъ пазарѣкъ совия неврокопъ панагюрище, на панагюрище метово е направилъ споради совѣто на старца си направилъ е храмъ покровъ пресв. б-ци: сосъ великите, после насадилъ орличкото лозѣ сосъ негово иждивение лозницата гулема у орлица тоя е посадилъ сосъ рацете си воденицата орличка е направилъ . . . после поставенъ игуменъ пореди обичаю за мало време па и после па е ходилъ на такситъ и следъ мало време е избранъ за епит. и е седель епитрушъ 26 год. билъ е остроуменъ во архитектурата и во всяка работа добаръ икономъ, на неговото време направена е половината восточна и западна и сѣверна страна на моностиро, той е билъ епитрушъ и оправитело надъ дунгерето. макаръ и да изгоре на 1832 но духарето по-неже сосъ орозанъ правени директите парализето магерницата водени-

цата на са суците мало нещо са поввариха портите се са суците на-
 правилъ е отъ негово си иждивение парялизо св. Иоана богослово от-
 ватре темното и зографията и прочая во времето кога е билъ епитрупуъ
 тое много полезниа мужъ въ страшните времена, многу страхъ и са-
 кантия е претерпѣлъ заради монастиро въ гулемата чума на 184¹⁾
 измрели са мнозина отъ погорните старци побегнали и той е показалъ
 великодушние и неустрашимостъ и е погребувалъ мертвите . . . той най
 ногу промишляваше да умножи учени чловѣци у монастиръ за това
 и най-ногу негови ученици имаше некои отъ нихъ весма благоприятни
 ради свец. наши лаври. Най подира той като му ослабеха телесните
 сили така и умните искаше самоволно да си даде оставката отъ епи-
 трупуко но дедо иосифъ не го оставяше. но после като станаха не-
 съгласниета даде си оставката радосно и остава си на споквой и живееше
 умеренъ животъ душевно и телесно. като се остави отъ началството, не
 искаше веке нито советникъ да е или да се замеша у старейска работа
 по некой патъ отъ неволя отиваше. правило общо никогашъ не оставяше.
 подъ каняше ленивите да ходатъ и като толку ногу остаре едвай оти-
 ваше на църквата но па като застане у столо додека не пусне църква
 не злизеше. у одайката си седечки та четеше си евангелието апостола
 псалтиро и прочая . . . чувствата му умни бежа ослабели многу но очите
 му видеха. конецъ добаръ окончи, като соверши законите редове, многу
 леко се пресели блаженно старецъ отъ маловременио животъ на вечнио
 и погребя се отъ братиата и отъ учениците му какото приличаше пре-
 стави се околу 90 годишенъ на 185 богъ да му прости согрешениетата.
 богъ да го урахати сосъ праведните ст. отецъ нашъ Иоанъ да го приема
 во свою небесний обитель. а отъ насъ вѣчна му память, вѣчна му память
 за служениетата му | ето братие тая госбица е отъ негови некои уче-
 ници за да речете богъ да го прости и да го споменете сички въ мо-
 литвите си и да речете со святими упокой христе душу раба твоего
 идѣже нѣсть болѣзанъ ни печаль ни въздыхание . . . | но гдѣ е сега тоя
 много полезниа стареа лежить чловеску умрети . . . дека е неговио ученикъ
 дух. агапия²⁾ родомъ отъ рыла милчовъ синъ, билъ мирски свещеникъ
 после за мало време като му умрела сопругата, движимото имание донелъ
 у монастиро а недвижимото оставилъ е на щерка си избралъ старецъ
 горереченио духовникъ оеодосиа и като се калугерилъ слѣдъ мало време
 пратили са го на пазарникъ билъ е вреденъ (бодаръ) и на духовната
 служба, и на себе си и на монастиро полезенъ седелъ е 15 год. на
 пазарникъ и после на панагюрище 5 дойде си у монастиро на 1829
 после следъ 2 месеца проводиха го старците на пещера да доведе ка-
 меносѣчниците за диреците и вратите црковни и тамо се разболе, дойде
 си боленъ и следъ единъ месецъ като се приуготови за смертъ. свети
 си масло исповеда се, приопщи се и най подира накара ученико си та
 му чета богородиченъ акадистъ и като се соверши акадисто издихна до

¹⁾ Тръбва да се чете 1804.

²⁾ Чичо на оратора.

три пати и пресели се на вечността. остави на манастиро доволно сокровище. има некои и другъ сребренъ дискусъ по църквите отъ него. вѣчна му память богъ да му прости согрешениетата, богъ да го урахасти с праведните. дх. харалампиа ученикъ дх. ѳеодосиевъ. той е седель на разлого и на сливенъ, казувать постарите да е живеель мало раскошно, билъ в първата война въ 1829 на сливенъ и е отишелъ сосъ руското воинство у влашко и тамо се е преставилъ богъ да го прости. дх. иосафъ ученикъ стареца ѳеодосиа. той беше духовенъ и добаръ человекъ по многу отъ живото си пройде подвижнически, кога се размислеше за маловременно животь человечески, за вѣчността и будущето блаженство, оставяше сички и бегаше по горите и по нещерите да се пости и подвижава. кога е билъ ефимериа тава е направилъ избегналъ изъ манастиро со дх. аѳанасиа и следъ 40 50 дена нашили ги и ги довели у манастиро. тава подобно направилъ отъ копривщица и разлого оставилъ сичко само сосъ една торбичка дошелъ по монаст. пусти места воз елийна река нагоре и премина 6 7 месеци до дека да се намери, зафати го зимата за това се и намери а най добро направи в живото дето напечати книгата на светого отца Иоана, това му остана вѣчна память, най после проводиха го старците на казанлъкъ за дх. и поседе кожа години, и понеже беше определенъ отъ манастиро на инокините въ калоферъ за наставникъ и оправителъ нихни, отиваше у годината единъ патъ, или ако стане нужда и два пати. като се разболе привиеаха го за да го чуватъ и да му послугуватъ, тамо се и престава околу 1850 то лето богъ да му прости согрешениетата. Св. от. иоанъ да му исходайттайствува прощение и да го приеми у свою небесний обителъ, понеже му напечати службата и житието и отъ насъ вѣчна память. лежить человекъкъ единою дх. максимъ ученикъ предъ реченаго старца ѳеодосиа него пратиха го за дх. на берковица и тамо го убиха разбойници турци на 1834 лето. дх. захариа ученикъ на предъ реченио старецъ родомъ отъ самоковъ отъ родители благородни, като послужи доволно време на църквата в дяконски и свещенически чинъ, после проводиха го на филибе после на нишъ ходи на свети иерусалимъ поклони се по светите места. най после отиде на габрово дх. и тамо на прасно умре не приуготовенъ 185 остави доволно наслетство на манастиро богъ да му опрости согрешениетата, богъ да го урахасти с праведните, вечна му память.

дх. Еремиа беше добаръ человекъ мало смехотворецъ, той седе ногу години на пирдопъ и тетивенъ ходиха (подиръ горенѣто на манастира) за милостиня по влашко но мало полза придобиха седе на цумая невулку време дх. биде и вонкашенъ старецъ и самичокъ даде си оставката и седеше на рахато си, не живееше до толку по духовно беше се навикналъ на мрснио тутунъ и не се остави до смърта. Спореди какото се надеваше братството за наследие не излезе тамо, престава се на 185 богъ да му прости согрешениетата вѣчна память да му биде. Тое напъ покойни великодушни старецъ дх. ѳеодосий имаше и неволку монаси

достойни ученици, каквото що беше оче Мадей¹⁾ той беше отъ самоковско село шипочанъ. Билъ е богатъ. но и боголюбивъ. като му умрела сопругата, той дошелъ съсъ трите си машки деца у манастиръ, постригалъ ся во иночески чинъ и ногу години слугува на чифлико, беше добаръ строителъ и многу полезенъ человекъ за манастиро. живееше святъ животъ, имаше боголюбивъ нравъ. касно зафати но добре соверши, добаръ конецъ оконча престапи се на лето 18 богъ да го упокои с праведните, вѣчна му память.

х. Никита и той беше ученикъ на дх. ѳеодосиа. родомъ отъ софиа. билъ е богатъ но и боголюбивъ, на божний человекъ, още у миръ показувалъ е нрави иночески, обичалъ да седи на безмолвие и да прочита свещените списаниета, житиа святихъ отецъ и други поучителни кѳиги, околу четирѣсетата ся година предумалъ сопругата си да оставатъ мирското живение и да станатъ иноци и така той е дошелъ у манастиръ съсъ богатството си и се постригалъ въ чинъ иночески. следъ мало време и тя направи като сопруго си, прия тое чинъ. на него дадохъ служба типикарь и седе многу години на тая свещена служба. а после касархъ. совершенно беше подвижникъ и бодаръ в молитвите си. никогашъ церковно правило не оставяше така и килейното си. великите поклони.... совершенъ инокъ беше. празна дума никогашъ не излизаше отъ устата му, лютъ беше но расудителенъ, правъ, цѣломударъ, воздерженъ но па е человекъ, ако с ималъ некакви си согрешениета, богъ да му опрости, вечная память.

Диаконъ Исаия. диаконъ арсеня, тия са в диаконски чинъ умрели като са излели отъ манастиро ученици дх. ѳеодосиеви. още другий ученикъ герасимъ монахъ, седе съсъ дх. агапия на пазарцикъ. доводи ногу пати поклоници, и после дойде си и поживея неколку години и престапи се. богъ да го прости. други оче Ефремъ после восприйма скимничество и нареченъ гаврийлъ схимонахъ. и той зафати по седамъ сахато но добро сверши. ногу свято живение промина и на манастиръ верно послужи на канаяскията. и най после като се калугери схимонахъ остави се отъ дукаяно отиде на скито свети Иванъ. Лука подвизаваше се совершенно като первите свети отци и се наслаждаваше съсъ благодатта на светаго духа, и може да речеме защо угоди на бога почина на лету 185

Най последни ученикъ дх. ѳеодосиевъ отче Исаия како беше боголюбиво и кротко, смирено, послушно, братолюбиво това многополезно калугерче ради манастиро како на младъ возрастъ още преди старца си, грабна го смърта. како да речеме на тая судба! може да кажеме съсъ соломона преставленъ бистъ! восхищенъ бистъ! да не злоба измѣвнитъ разума его. или лествъ предстиятъ душу его. но гдѣ е сега мудро и почтенио стареа дх. ѳеодосия! Гдѣ са гореречените негови ученици! беха, беха и нема ги веке, като кога не са били! лежить чел. нѣсть чел. . . гдѣ ни е дх. максимъ духовний отецъ на братиста той живееше

¹⁾ Мадей?

на шкито еванг. луба, и жестоко живееше по посничарски, бр'бой садеше и по многу с него се препитаваше ногу пати слушали са го да дума на себе си (на само) скоту, скоту, има сухаре у долапо. не демъ, не демъ, скоту тр'пи душо тр'пи да се спасешъ. тое боголюбивий духовникъ кога му се докара да остане церковното правило той на утрото като соверши едното почнува другото отъ краю и совершава и него той се престава околу 1837 или во 8

гдѣ е дх. корнилиа дето направи сегашната црква на старата посница наместо ветхата престава се околу 1834 или 5. Гдѣ е негово сотрудиикъ х. сако каковъ беше правъ человекъ, посниколюбивъ, боголюбивъ, братолюбивъ, той ногу години седе на старата посница, и се подвизава на безмолвие, надѣваме се да е угодилъ на бога и да е получилъ награда за трудовете си и постите си отъ христа бога, престава се на 18

Камо ни оче оеоклита! той каковъ беше чуденъ мужъ. пустинолюбивъ. ногу години седе на скито покровъ пресв. багородици, и совершаваше правилото на црквата. После на старата посница, беше и трудолюбивъ непрестано чистеше местата отъ каменѣто за да става сѣнокосъ (ливади) най после удали се още на ватре у пустинята за да не види никого и живееше единъ и наслаждаваше се съ благодатта на святаго духа той се престава на 18 надѣваме се и той да получи награда преподобническа отъ христа бога.

На старата посница поживея единъ престарелъ старецъ, той живеше свято, и беше сосемъ нестяжателенъ. лажици правеше и ги даваше на опщо, а той дреските му беха постилката

дх. симеонъ ефимериа на гробницата после на покровъ пресвятия багородици. пратиха го на флорошъ да исповеда едни пости, па дошли неколку души разбойници. ризб и негови другаре. болюбашията се научава и удари врезъ нихъ, тие врезъ него болюбашията сполучи, но се рани, най подира дух. кривъ закараха го врзанъ на дупница, тамо го затвориша биха, мачиха, биха го душмански после го пуснаха дойде си но отъ тое кютекъ, следъ некулку време и умре речи мученическа смъртъ умре, зацо немаше право да го биетъ и мучатъ престава се на блаженно животь околу 183

При покровъ на одаите отче Нилъ богъ да го прости

На белите одаи дх. дето го убиха падалците б: д: про:¹) тамо после седеше други духовникъ богъ да го упокои с праведните. Гдѣ са сега тиа блажени старчици и посниколюбиви отци дето ги знаеме постарите лежатъ вѣсть чел. . . . дека е сега смело и дерзосливо мужъ самуилъ епитрупъ: той като человекъ имаше и харно и лошо. стана епитропъ на 1832, поседе некулку време епитрупъ, после става и вонкашенъ стареа, сетне па епитрупъ беше мало оти стителенъ, и най подира макаръ да не кажа толку старъ но окюраве и го намери

¹) Богъ да (го) прости?

лоша болестъ страда много престапи се приуготованъ, добаръ конецъ соверши. на 18

дх. Пахомия (тѣшко), беше уменъ, многу настеливъ едаръ человекъ, поседе епитрупъ мало нещо, после отиде на софиа и тамо отъ чумата умре. 1837

дх. Пахомия (Грюю) стана игуменъ само за година и после отиде на невропошъ на такситъ и тамо се престапи околу 1837 или въ 8 сене. беше человекъ не разборенъ гласъ имаше гулемъ но грозенъ хилонитъ богъ да го прости

дх. харалампиа ученикъ дедо иосифовъ идоха на цариградъ сосъ даскалъ неофита заради ферманъ да извадатъ за гулемата църква да се прави, става вонкашенъ старея на 1834 умре на 18

дх. Григория ученикъ дедо иосифовъ родомъ отъ самоковъ: който искалугери и тримата си братиа, седе многу години на велесъ и дойде си боленъ престапи се на орлица: на 18 дх. иринархъ проводиха го на сивлиево и следъ една година престапи се тамо. дх. натанаилъ ногу години седе на такситъ, на сивлиево на софиа, но беше раскошенъ беднио, на народо за саблзанъ, а на себе си пагуба, не се остави отъ пиянствѣ речи до смерта. Боже секого брата уварди отъ таковъ животъ! должни сме да плачеме за тогова брата, дано се умилостиви богъ да го прости... дх. аврамя ученикъ дедо иосифовъ, изнапрешъ почтено и чесно живееше, но после като отиде на бобошево неваква казанле¹⁾ го стигна, харюса се, очал се, почна да живее нито душевно, нито телесно (Боже избави) нападна на едно пиянство. часъ по часъ ракия, пий па лежа, пий лежа, доде се свърши, речи че са отрови тѣлото отъ ракия, тое братъ нашъ може да се нарече и само убийца, макаръ и нарочно да не се е убилъ! но самоволно пиеше ракията. (на така суда) та за това може да се нарече самоубийца. боже избави. не е толку за жалѣне единъ ропъ, колкуто е за жалѣне и за оплакуванѣ. единъ человекъ дето го заробатъ страстите, ако го владее една страсть, той е на одного господара ропъ, а ако го владентъ многу а той е отъ многу господаре заробенъ. но па своите господаре не убиватъ своите робѣ: по страстите по лоши: убиватъ послушниците си. страшно братие! должни сме да плачеме за предречение братъ нашъ дано го Богъ прости и помилува...

дх. памфилия ученикъ старца иосифа, той седе на такситъ на широтъ, после на нишъ, стана игуменъ за мало време на 1839. и по-неже духо му по многу мирски и не духовенъ, того ради виде се за вонкашенъ старея, и седе вонкашенъ старея мношкку. обичаше ногу да празнослови, беше го победилъ тутунцискио бесъ, хичъ не оставяше чибукѣ, бежа му се усмрдели дрехите, и сичко му мерипеше на тая сгиня (?) братие! како е проклето нещо! тая проклета и гнусна трева, катранъ испуска страшенъ, гнусенъ и вредителенъ на тѣлото. димо дето се смука, можеме да речеме. че е една отрова за тѣлото а не полза.

¹⁾ Не се разбира: казанле или хазанле, или пѣкъ казанне.

ето то е отецъ нашъ научи се отъ отоманците, и не може да престане отъ тая никаква страсть нечиста и гнусна дору до смерта си. а отъ друга страна беше добаръ, политиченъ, честенъ, полезенъ за манастиро, обхождаше се добре съ мусулманѣто, знаеше имъ язико отъ нихъ по харно, и доколку беше възможно, трудеше се да забранява манастиро отъ неправдите на турците. богъ да му прости согрешениетата, богъ да го упокои с праведними, вечна му память. но гдѣ е сега тоя старея! бѣ! бѣ! и нема го лежить челоуѣку... нѣсть чел...

Братие у малку време още колко има. монаси и ермонаси дето испомреха отче паисиа проигуменъ иерофеевъ ученикъ, родомъ отъ габрово. отче серафимъ родомъ отъ калоферъ, дето седеше на гробницата духовникъ: мисаилъ: дх. давидъ: дх. х. харитонъ който е правилъ на чирпанъ метово. дх. невтолимъ на пазарцикъ: дх. никифоръ на карлово: дх. иосифъ ученикъ проиг. павнутиовъ: попъ иованъ орлички: духов: домаскинъ дето умре на филибе ученикъ фудуль пахомиевъ арсениа диаконъ после на аланскио манастиръ игуменъ ученикъ х: харитоновъ... на бобошево отче герасимъ. отче иосифъ клисаро, каковъ беше молчалникъ и всякъ животъ живееше. отче галатионъ, отче генадиа дх. харалампиа на видинъ. отче гедеонъ: отче мартириа: отче яникиа: отче серафимъ: отче никануръ който беше уменъ челоуекъ седе и вонкашенъ старея: и още има многу дето не можа и да ги сета имената имъ, понеже не се намирахме тука. ногу има, дето ги на не зная и не воспоменувимъ за нихъ, но богъ знае сичките, и должни сме да думаме: богъ да прости преставлишихъ отецъ и братиахъ нашихъ здѣ лежащихъ: богъ да прости, прежде послужившихъ отецъ и братиахъ нашихъ. богъ да ги упокои с праведните. Святио нашъ молитвеникъ, святий отецъ иованъ с неговата молитва да ги приима, у негово небесний обитель. дето му е дарованъ отъ пресвятия троици. и най подира, на пресвятия владичица наша богородица. и всѣхъ святихъ, да ни сподоби богъ сичките да се насладиме на небесната сладость сосъ небесните ликове, преподобнихъ и праведнихъ аминъ“

Слѣдъ горното слѣдва тази твърдѣ важна бѣлѣжка:

„до тукъ написахъ го въ 1859 месеца декевриа. и почти презъ тиа 30 години измрели са тиа наши братиа и отци. кога дойдохъ у манастиръ беха братиата 170: дето калугерени и отъ тиа 170 у триесе години останаха живи до 12 какото ги изброихъ а пакъ дето дошли като на бехъ на такситъ и станале калугере, диаци, попове, и после некои и таксите, па и тиа си помрели нихъ хичъ и незнамъ нито ги упоменувамъ, во истина челоуѣкъ суетъ уподобися, днѣ его яко трава днѣ его яко цвѣтъ селній, тако оцвететъ. во истина суета всяческа, житѣ же, сѣнъ, и сонѣ, ибо всеу мятется вся земнородній, якоже рече писанѣ, егда миръ пообращемъ... Богъ да ни опрости сичките аминъ богу нашему слава...“

Бѣлѣжка. Прѣдъ слово 23. х. Агали бѣлѣжи:

„1844 лето написахъ това кога беха войска захара защото силно гонеха сребролюбието и беха се мнозина отъ младите учени обрнали каде протестанлко и каде безбожие“.

Листоветѣ отъ 149.^а—167.^а сж заети съ изводи „Изъ книга тж на Исусъ Сираховж тж премудрость“, и писани съ друга ржка.

Слово 25. било проповѣдвано въ Хасковската черква и послѣ било обнародвано „у цареградско вѣсникъ Г: александровъ който се именуваше ѣкзархъ болгарскій“.

VI.

Разни надписи.

Ще приведемъ по-долу нѣколко надписа, отъ които ще се види главно, кога сж правени и „зографисани“ нѣкои сгради и черкви и при кои егумени, проегумени и епитропи и съ чие иждивение. Освѣнъ това, отъ тѣхъ може да се заключи, прѣзъ кое врѣме е управлявалъ извѣстенъ егуменъ, па и какво е направилъ за величието на манастира.

1.

Надпись отъ десната страна на библиотечната врата (стая № 157.) на мраморна плоча:

† Сѣа страна ѡбновиѣа прешѣдшымъ
15-ти лѣтомъ по ѣзгорѣнїи монастырско,
настоѣнїемъ ѣ помоществованїемъ прече-
стнѣйшаго ѣфора мнѣтырскаго г. ч. ди-
митрїка м. ѣг. ѣосифа игѣмена, ѣ епїтро-
повъ, г. серафїма, ѣг: памфїліа, ѣ всегѡ
во хрїстѣ братства нашегѡ ѣ правосла-
вныхъ хрїстіанъ ѣждивенїемъ.
въ лѣто .г. 1848.

2.

На десната врата на черквата на хубава мраморна плоча:

† Сѣа страна ѣобразїха своимъ ѣждивенїемъ сїѣ боголюбиви ктїтори
ѣменемъ хрїсто
вѣлковъ пѣлековъ, кѣнчо дїнчовъ, слѣвчо поклѡникъ, драгоа лѣзаровъ,
стойчо гѣнчовъ, вѣлю пѣювъ, пѣтко
георгїевъ, стоѣнъ нїколовъ, гѣнчо цѣнчовъ, вѣлчо рашковъ, ѣтанасъ
рашковъ, браїко рашковъ
стоѣнъ пѣнчовъ, гѣнчо пѣтковъ, грѣю пѣтковъ, вѣлю дїнчовъ, ѣтанасъ
ѣлювъ, стѣвре
гѣнчовъ, вѣсю хрїсто, мїнчо пѣнчовъ, цѡна раїчина, кѣна кѡстова,
теодѡра, нѡа радѡвъ,
мїхѣилъ пѣтковъ, вѣлю теѡдоровъ, вѣна пѣтрова, фїлчо грѣювъ, ѣлю
ралювъ, нїкѡла

кѣрстовъ, нѣнчо пѣтковъ, рашко кѣрстовъ, недѣлю Іовановъ, пѣю томовъ,
 грѣю пѣтровъ,
 стоанъ дзшанцъла, драгѣа нѣкѣловъ, хрѣсто радѣвъ, сѣмонъ нѣовъ, теодоръ
 йскровъ, пѣнчо
 нѣкѣловъ, нѣкола пѣнчовъ, лѣлчо фѣлчовъ, дѣйчо йскровъ, пѣло поклѣнникъ,
 георгѣй
 йлювъ, теодоръ спѣсовъ, стоанъ радѣвъ, стоанъ ѣлексѣвъ, Іованъ нѣовъ,
 теодоръ кѣртовъ,
 йлчо нѣкѣловичъ, рашко стоановъ, вѣлко фѣлѣповъ, нѣно пѣтровъ, кѣрсто
 нѣкѣловъ, лѣчо
 нѣкѣловъ, дѣнчо нѣновъ, ѿ селѣ копрѣщица за дзшѣвное йхъ спасѣнѣе
 й вѣчное
 воспоминанѣе въ лѣто 1847 ізнѣа 29.

3.

Надъ прозореца отъ десно на главния входъ:

† за вѣчное помановѣнѣе й ѣупокѣенѣе дѣши ѣусѣпшаго раба
 бѣѣа вѣлка кѣртовичъ ѿ селѣ копрѣщицы, йзобразѣса прѣдѣла
 сѣа странѣа ѿ пѣперти, йждивѣнѣемъ сѣпрѣги ѣгѣо госпожи ѣлисаветѣ
 ты х. кѣстовы ѿ града самокѣва, йбрѣта ѣгѣо г. пѣвѣла кѣртовича
 йхже йменѣа хрѣте въ книзѣ животной.

Слѣдва сѣщѣто на грѣцки езикъ, слѣдъ което
 въ лѣто 1844.

4.

Надъ главния входъ бѣла мраморна плѣча:

Гди возлюбихъ блѣголюбѣе дѣмъ твоегѣо й мѣсто вселѣнѣа слѣви тѣбѣа.¹⁾

во слѣвѣ стѣла ѣдиносѣщныа животворѣщныа й нераздѣлимыа трѣцы
 ѣцѣа й сѣна й стѣаго дѣха ѣсновѣса й создѣса храмъ сѣй рѣштѣа прѣстѣла
 бѣцы (на мѣсто дрѣвныа нашѣа црѣкѣе, йже создѣна бѣсть дрѣвле пѣр
 вымъ нашымъ блѣгѣчѣстѣвымъ ктѣиторѣо хрѣломъ прѣтосѣвѣстѣо в' лѣто
 хрѣтово
 1343) при вселѣнскѣо патрѣарсѣ константѣи, настоѣнѣе прѣподобнѣишаго
 господина
 ѣцѣа йгѣменъ іѣсѣфа й прѣподобнѣишиѣ епѣтрѣохъ пахѣмѣа сѣрафѣма
 самзилъ и =
 харалѣмпѣа в' лѣто 1834 ѣктѣврѣа 1

¹⁾ Тоа редъ надъ крѣста е крѣвъ въ видѣ на полукрѣгъ.

5.

Надъ прозореца отъ лѣва страна:

и́зобразѣса сѣа страна ꙗко па̀перти честолюбѣвы
и́ и́ждивеніе благородѣйшаго господара чорбаѣи
димитрѣва курѣковича мѣцора, градоначалника
фѣлѣпопѣлскаго и́ ѣфора сѣа сѣѣныа обѣтели,
за дѣшевное ѣго, и́ свѣрѣги ѣго г: маріи, и́ родителей
и́хъ спасеніе и́ вѣчное воспомина́ніе. въ лѣто 1846.

Слѣдва сѣщото на грѣцки.

6.

На камбанарията надъ дюгени (ганаския):

† соградѣса сѣа камбанарѣа на
стоаніемъ преподобѣишихъ
г. ѡца и́гѣмена курѣ ѡсифа
и́ ѣпитроповъ г. курѣ серафѣма и
курѣ памфѣліа

въ лѣто 1844

Вж. за камбанарията „Описаніе болгарскаго священнаго монастыря
рылскаго“ отъ Неофита Рилски.

7.

Отъ сѣверната страна на пирга, тъкмо надъ стрѣхата:

Въ лѣто 1863 ѣлѣа 8 день во вре́ма и́гѣмена неѡфита и́ ѣпитропа арс . . . ¹⁾
вѣрхо на тоа пѣргъ и направи мѣ са исп . . .
и ѣстабашѣа былъ марко.

Тоя надписъ е туренъ, когато сѣ зазидали зѣбѣитѣ на пирга и сѣ
му турили покривъ.

8.

Отъ южна страна на сѣщия пиргъ съ тухли въ зида:

При дѣржавѣ гѣа превѣсокаго степана дѣшана краля създа сѣи
пиргъ гѣъ прѡ. сѣва хрѣ съ трѣдомъ великомъ и ѣксодомъ стѡмъ ѡцѣ
ѡаннъ рылскомъ и мѣтри бѣи нарицаемѣи ѡсѣновица в. л. ѣѡмѣг. н. ѣ.

Този надписъ е обнародванъ и на други мѣста. Ние го помѣстиме
тукъ споредъ четението на отца Неофита въ служѣитѣ на св. И. Р.,
издадени прѣвъ 1836. г. въ Бѣлградъ.

9.

Надъ самоковската врата на мраморна плоча:

† сѣю прѣкъю и́ патриаршескъю стѣю ѡбытели ѡцѣ соз
зида, сѣнъ ѣтверда дѣхъ же стѣи ѡбновѣи прѣстѣтелствѡ
прѣстѣла вѣчѣцы нашеа бѣы, и́ ходатаѣствѡ стѣаго и́ препо
дѡбнаго ѡцѣа нашеа ѡанна, ѡбщебратственѣи со

¹⁾ Мазилката е изропена, та се не чете.

вѣто трѣдомъ и иждивеніе, мѣтинею же хрѣтіанскю со-
градиса ѿ основаніа, во время и҃г҃менства прече
стнѣйшаго г҃. кѣ: іоасафа настоаніе же пречеснѣ
йшаго проигмена и епѣтропа г҃. кѣ: еоодбсіа.
и скевофілака г҃: кѣр: іосифа
вѣто ѿ созданіа міра ꙗзѣкъ. ѿ хрѣтаже 1817
оустабаши: —
алеѣйи ѿ селѣ рѣла: 1817: —

10.

Надъ сжцата врата отвѣтрѣ:

1862

септемврїи 5:

Тази дата е турена, види се, когато зографисали вратата.

11.

Надъ вратата на воденицата № 112. отъ лѣва страна на самоков-
ската врата:

последное † обновленіе:

Во славѣ ст҃їа: единосѣщнїа и живѣворѣцїа и нераздѣлимїа
трѣцы оца: и сн҃а и ст҃аго. д҃ха: сходатаи съвомъ препѣбно оца нашего
іоанна рыл. испомощю хрѣтіанскѣ: ѿ здѣ начаса ѡбновлѣ
тиса: сѣ ѡбѣтель сей: при г҃: оца и҃г҃мена х҃: кесарїа и при і:
епѣтрѣпа еоодбсіа: и при г҃дина кѣр: іосифа скевофілака
1816 года: въ лѣто ꙗзѣкъ 15: маїа а҃ день:
алеѣїа архітектонъ сіречь оустабаши: ісїе напісавый, семѣ іосифѣ
оучнїкъ:

Послѣднїятъ редъ е издѣланъ съ по-дрѣбни букви.

12.

Надъ дупничката врата:

во славѣ ст҃їа единосѣщнїа и животворѣцїа
и нераздѣлнїа: трѣцы оца и сн҃а и ст҃аго д҃ха: ѡбно
вїса долнѣипал часть при и҃г҃мена кѣр,
исаїа. и епѣтропи кѣр еоодбсіа и кѣр пахо
міа и скевофілака. іосифа в' лѣто ѿ рождѣ
хрѣтва 1819 ѡг҃вѣсѣ 25 устабаши алеѣїи:

13.

Подъ корнїза на зданїето съ тухли изидано отъ западна страна
до жѣла, като гледа човѣкъ отдесно:

1847 миленко устабаши

радомиръ

14.

На новата фурна¹⁾ вънъ отъ самоковската врата:

оустабаши марко
1866. г^о: отъ село вран.²⁾

15.

Надъ вратата на черевата при гробищата (надъ костницата):

Во слáвѣ стѣла ѣдиносъщнѣа животворá
щѣа ѣ нераздѣлимѣа трѣцы ѡцѣа ѣснѣа
ѣ стáгѡ дхá: Повелѣнѣемъ чтѣнѣйшагѡ
во ѣромонáсѣхъ ѣгѣмена кѣ герáсима ѣ
ѣждивенѣемъ високо Преосъщеннѣйшагѡ ми
трополѣта гѣдина филбѡеа Самоковскагѡ
ѣобразисл сѣй Стѣй храмъ В'веденѣе
пре стѣла бѣы В'лѣто рашче

16.

Храмътъ св. Иоанъ Прѣдтеча надъ дупничката врата е изобразенъ
. . . настоáнѣемъ, ѣ ѣждивенѣемъ преподобнѣйшагѡ во монáсѣхъ гѣ:
ѡцѣа матѡеа, рѡдомъ ѡ село самоковско шипѡчанъ за дѣшевное ѣгѡ спа-
сенѣе ѣ вѣчное воспоминáнѣе, во вре́ма ѣгѣменствовáнѣа г. ѡцѣа ѣѡсифа:
ѣ епѣтропѣ кѣр. серафѣмѣ: ѣ кѣр памфѣлѣи: въ лѣто .х. 1844. въ мѣцѣ
ѣвгѣсть: 1 день

17.

Храмътъ свв. Архангели надъ храма св. Иоанъ Прѣдтеча е изобразенъ
. . . во вре́ма ѣгѣменства господина ѣѡсифа ѣждивѣнѣемъ благород-
нѣйшагѡ хади мѣхаѣла ѡ тетивене за ѣгѡ дѣшевное спасенѣе и вѣчное
воспоминáнѣе ѣ за прощѣнѣе грѣховъ родѣтелей ѣгѡ в' лѣто: 1835:
маѣа 26.

Кѣиторитѣ сж изобразени отъ лѣва страна до вратата:

кѣиторы
ѡ тетивене
марѣа поклѡнѣца мѣхаѣлъ поклѡникѣ.

Интересни сж носитѣ имѣ: антерии и джубета съ широки рѣжави.
Като се влиза отъ дѡксата (коридора) на десна страна:

кѣиторъ ѣѡанъ х. матеовичѣ

Изобразено малко момче; синъ, види се на Михаѣла, който по-
кѣсно (прѣзъ 1845. год.) се постригѣлъ и се наименувалъ Матей.

¹⁾ Старата фурна е вжтрѣ подъ архондаряка, но сега изоставена като непрактична.
Твърдѣ интересна направа.

²⁾ Вранчица, Самоковско?

Редомъ съ ктитора х. Матевича сж изобразени слѣднитѣ български светци: св. Параскева Търновска, св. Анастасия Търновска, св. мчченикъ Лазаръ отъ село Севлиовско Дебелъ-дѣлъ, св. Георги Софийски, св. Димитри Басарабовски, св. прѣподобни мчченикъ Онуфри Габровски, св. прѣподобни Теодоси Търновски, св. царь Давидъ Болгарски, св. Гаврилъ Лесновски, св. Иоакимъ Осоговски, св. прѣподобни Прохоръ Пшински и св. прѣподобни мчченикъ Игнати отъ Ески-Загра.

18.

Храмътъ св. Иоанъ Богословъ надъ самоковската врата е изобразенъ . . . въ врѣмето на егумена киръ Симеона и скевофилакса киръ Иосифа съ иждивението и настоянието на честнѣйшия проегуменъ и епитропъ киръ Теодосия . . .

Краятъ е замазанъ съ бѣла варъ.

19.

Храмътъ на сърбскитѣ свв. Сава и Симеонъ надъ храмъ св. Иоанъ Богословъ е изобразенъ

. . . во врѣмето на егумена г. Иосифа и епитропитѣ г. Серафима и Памфилия съ иждивението на прѣподобнѣйшия въ иеромонаситѣ г. Евгения, родомъ отъ градъ Самоковъ, постриженикъ на сщцата рилска обитель за душевното му спасение и възпоминание въ лѣто 1846.

Изографисани сж всички сърбски царе, наречени светии. Между тѣхъ и св. Наумъ чудотворецъ, но не е обозначено, отъ седмочисленицитѣ ли е, или другъ.

20.

Надъ вратата отватрѣ на храма св. Лука:

Во славу стѣла единосщцна животворащна и нераздѣлна трѣца бѣа и сна и стѣго дѣа создаса ѿ основанѣа сей стѣй храмъ стѣго евлѣста лѣки повелѣнѣемъ прѣчнѣишаго ѿца и гѣмена кѣ герасима ѿеромона иждивенѣемъ же и тврдомъ оученика ѣго ѿоанѣа калпакчи ѣскизагарла дѣдовъ радевинъ пошъ велчовъ братъ матиже ѣго неда наречѣнный войноцѣхъ и гнатѣй монахъ ктиторъ влѣто ѿ хрѣта иобразиса по седмы ѿбраценѣа влѣто аѣче 1799 совершиса августѣ мѣа л 30 день.

21.

Отвънъ надъ вратата на храма „покровъ прѣстѣа бѣы“:

Во славу стѣй единосщцна, и животворащна, и нераздѣлѣма трѣца бѣа и сна и стѣго дѣа аминъ Повѣленѣемъ и иждивенѣемъ прѣчнѣишаго во ѿеромонасе г: ѿца проигѣмена кѣръ Θεодѣсія, иобразиса сей бжѣственѣй храмъ покровъ прѣстѣа бѣы, при и гѣмена. г ѿца кѣръ гаврѣйла влѣто 1811 м. ѣвгустъ: 23.

22.

Въ сѣщия храмъ до входа на олтара отвѣтрѣ на потона надъ плоча:

во славѣ . стѣла	сице валето
трѣци сей хра	1805
мъ . совершисе	маисторъ
	михайль
	ѿ рила
	и радойца

Горнитѣ двѣ черкви сѣ на първата или тѣй наречена долна постница.

23.

До вратата отлѣво на храма св. Ив. Рилски, т. е. на горната или старата постница:

† ѿновиса: ѿ основанїа: сей: бжественїи:
 ѿ стѣй: храмъ. оуспенїе: стѣго ѿ преподобнаго
 ѿца: нашего: ѿ ѿанн: пустинножитела: рилск
 аго чюдотворца: при игмена: ѿца пантелеим
 она: настоанїемъ: ѿ епитропа: проигменъ: гнѣ:
 еодобїй: ѿ пригменъ: г: х: кесарїй: ѿскево
 филаѣа: г: ѿца. ѿ ѿсифъ: трѣдомъ ѿ ѿживенїе
 мъ: во іеромонасѣхъ: г: х: корвилїй. ктиторъ ѿ гри
 щїпъ: впоменъ: вѣчнзю ѿповойныхъ: родїте
 ли . ѿго георгїа . ѿгроза . влѣто: ѿ хртѣ
 ѿ ѿ ѿк: мца: ѿвгуста: совершїса: во=
 славѣ . ѿца . ѿ снѣ ѿ стѣго дхѣ ѿамїнъ: 1820:

24.

Църквата на Пчелино е изобразена прѣзь 1834. год. мѣсець мартъ 9. отъ духовника Севастиана и отъ ученика му Рафаила іеромонаха при отца егумена Юсифа. Ктитори сѣ „Севастианъ іеромонахъ и Серафимъ архиерей болгарски“, изобразени отъ десно на западния зидъ.

25.

Църквата на Орлица е правена при „егумена іеромонаха киръ Давида и вси брата, послѣ се изобрази скеодомѣтъ отъ епископа киръ Якова въ лѣто ячѣ ѿ ѿ: темелие кѣ кръгъ сльнцѣ кѣзѣ крѣ лѣне з мѣа юлїа ѿ, значи прѣзь 1491. год.

Горнитѣ два надписа се намиратъ надъ вратитѣ отвѣтрѣ.

Орличката черква е прѣзобразена прѣзь 1864, но отъ уважение къмъ старата живопись изоставили западната стѣна. Тѣй казва дългиятъ надписъ, който се намира на стѣната при притвора.

Отвѣнъ надъ вратата едвамъ се четатъ слѣднитѣ думи, слѣдъ които слѣдватъ гръцки:

Създасе сии храмъ . . . Въ лѣто зцѣпъ,
значи съзиданъ прѣзъ 1480., а слѣдъ 10 години изобразенъ.

Бѣлѣжка. „Пчелино“ е постница по пътя за с. Рила надъ чифлика, а Орлица метохъ на $\frac{1}{2}$ —1 часъ далече отъ сщщото село за манастира.

Чешмата при метоха Орлица е направена прѣзъ 1812. год.

Началото на надписитѣ 16., 17., 18. и 19. изоставихме, защото е еднакво съ всички и защото нѣмахме време да ги прѣпишемъ изцѣло. По сщжитѣ съображения и послѣднитѣ (18. и 19.) прѣведохме и на български.

26.

На чешмата отъ лѣва страна, когато се влиза прѣзъ дупничката врата:

Сѣй ѡстѡчникъ содѣласа
во време ѡгъмѣа кѣ: ѡсаѡа; ѡепѡтропи
пр: кѣр: ѡеодѡсѡа: ѡкѣ: пахѡмѡа; ѡ при
скѡфла кѣ. ѡѡсѡфа: мѣца ѡзѡа: 1819:

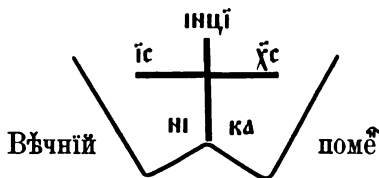
Плочата съ горния надписъ стояла надъ друга мраморна съ два чѣпа, но сега изкарана, защото водата я поврѣдила. Послѣдната стои вѣнъ отъ манастира, изправена до зида. На нея четемъ:

; каменъ сщцъ зстабъ :
геѡргѡа пещрелѡа.
кѣтѣр:

Този надписъ е между два кипариса, а надъ него камерка за слагане таса, съ който се черпело вода за питие.

27.

На първата чешма по самоковския пътъ:

приобновленіе: мѡтрское. при гѣдина . . .¹⁾
началника нѣкіи. чѣти члѣвѣкъ матеръ атанась
ѡ село врѣговъ сограды сегѡ ѡстѡчника
за ѡгѡ дшѣвное сѡсѣненіе ѡ воспомѡнаніе ро-
дѣтель ѡго кѣтѣторъ вишеречѣннѡи атанась
при ѡгъмень х . . . ѡ при ѡпѣтрѡ . . .
въ лѣто 1816: мѣцѣ септѣмврѡа : г: дѣнъ

¹⁾ Изчукано нарочно за да се не чете. Сщщо тѣй и на прѣдпослѣдния редъ имената на егумена (х. Кесария, види се) и епитропа сж изчукани. Обясниха ми, че вѣкой братъ отъ завистъ сторилъ това.

28.

На втората чешма по сщия пѣтъ:

кѣторъ † Ісідоръ
во время ѡбновленіе
мнѣтрское нѣкіи чѣтнѣй члѣвкъ
маѣ стѣрь Ісідоръ ѿ село бр-
аціговъ: при Ігъмѣ Ісаіа¹⁾
соградѣсе ѿ ѿсточника. гѡда 1816²⁾

VII.

Надгробни надписи.

Цѣлѣта на слѣднитѣ надгробни надписи е, да се възстановятъ да-
титѣ, кога сж умрѣли нѣкои егумени и проегумени. Хаджи Агапи,
като говори за нѣкои отъ тѣхъ и не знае, кога сж се поминали, остава
праздно мѣсто.

Отъ десната страна на черквата четемъ слѣднитѣ надгробни надписа:

<p>1.</p> <p>сѣй кам-
ень, содѣ-
ласа миса-
іля Іероси
монаха 1851
авгѣсѣъ
а</p>	<p>2.</p> <p>†</p> <p>Тѣка лежатъ послѣдни-
тѣ остѣнки на отца проиг-
мена кирилла рѡденъ
1825 год. а починалъ на 1895 мѣ-
сѣцъ юліі 27 де. озповои
господі дѣшъ егѡ съ праведни.</p>
<p>3.</p> <p>Гробъ въ нѣмже почиваетъ
оцъ проигъмен. пафнѣти
преставилса въ лѣто 1836
маіа :16:</p>	<p>4.</p> <p>здѣ почиваетъ ѡцъ
матѡѣй. ѿ село шѣпочен
самоковска каза. 1849 ферѣ аріа
д 12.</p>
5.	
<p>исаіа ігърае ѣ таа. пѣсанъ пѣе. докрае сегѡ ке флѣзна да си поле-
гна. стѣдени. кѡмень. мѣка зглавница шарена. плѡча. зелѣна сѣн-
ка пѣповема.
при гаватѡ³⁾ пѣватъ стѣдни. чѣшми. при носѣтѣ ми течѣтъ. сич-
ка зѣмна ѡбидѡхъ ка-</p>	

¹⁾ И тукъ изчукано, но се чете.

²⁾ Нѣкои отъ горнитѣ надписи рѣписяхъ съ помощта на студентитѣ Н. С. Додовъ и Г. Митовъ, на които указвамъ тукъ своята сърдечна благодарность.

³⁾ Думата пѣповема трѣбва да е пуголема, а гавата — главата. Вижда се, че безгра-
мотенъ човѣкъ дѣлалъ надписа.

тѣ тѣка. ненайдохъ. койтѣ убѣча да заповѣда.

мин' оит деспота
хаз исата¹⁾

помени. гдѣи. хаці. проигъмень исѣѣа. архимандрита. онъ донѣ-
се. за царевата.
пенѣзри. изъ нѣмцкѣ. ѣ днѣсе камбанѣтѣ ѿ срашцкѣ. ѣ на-
праи 8: митѡси. своимъ.
имъ ѣждивениемъ. ѣ докара .45. крави. за дамаз'лакъ ѣзвѣ-
динцкѣ. вѣчна мѣ. паматъ ѿ

6.

Тѣка лежатъ последнитѣ
останки на отца проигъмена
даскаль неѡфита, роденъ на 1793-та
година, а починѣлъ 1881-ва година
4^н января
Той биде единъ отъ възродители те
на ново-българска-та ни книжнина
и ней вѣренъ трѣженикъ даже до-
последното си идзыханіе остана.
оуповой Господи дѣшѣ его съ правед-
ными.

Този надписъ е окаченъ на стѣната до главата на отца Неѡфита.

7.

грѡбъ въ нѣмже по-
чиваѣтъ преподѡбный
въ монасѣ ѡцъ никѣта
пѡклоникъ рѡдѡ софѣѣ
прѣставилса лѣто
ѣѡѡмв: мѣа септѣврѣа 2:

Отдесно на олтаря:

8.

здѣ почиваѣтъ ѡтѣцъ
проигъмень памфѣлий
въ лѣто. 1851: 1ѣнѣѣ :4

9.

здѣ почиваѣтъ
дѣдо ѣѡсифъ
стѣрый прѣстѣ
вилса: 1848. 1ѣнѣѣ

На лѣво отъ олтаря:

10.

прѣставилса
ѡ. памфѣлиѣ
мон. на 1884
г. ануа. 30

Бѣльжска. Надписътъ № 10. надраскаль на черковния зидъ надъ гла-
вата на покойния благодарниѣтъ му ученикъ Методи, сега митрополитъ
охридски.

¹⁾ Тѣя думи сѣ въ нарисуванъ сѣдѣжъ.

Отъ лѣво на черквата:

11.

Тѣкъ почивать брѣнитѣ ѿ-
станки на іеромонахъ. лѣка
роденъ. 1844 лѣто. починалъ на
5 іаннзарій. 1895 лѣто

12.

1862 маіа 7
здѣ почиваетъ
паладій монахъ

13.

Тѣка лежатъ брѣнны те
ѿстатки на дѣховни-
ка сѣрафѣма преставша
госа въ лѣто господне
1866 декемвриа 2 ѡй

Боже!

всели дѣшнѣ ѣ^ѿ ѡ ѡдѣже
всѣ праведнѣи ѿпокоева-
ютса!

14.

Въ библиотеката се пази надгробната плоча на князь Хрели. Тя е счупена на нѣколко парчета, отъ които едното липсва. Надписътъ е съ кирилица и мжно се чете. Отъ него извличаме само датата:

зѡна, т. е. 6851 или 1343.

VIII.

Едно постановление на братството.

Обичай било да се записватъ имената на нѣкои заслужили старци и да се поменувать вѣчно. Тѣ се туряли въ черквата при гробищата. Обаче почнали да злоупотрѣбватъ нѣкои брата и за пари записвали всѣкого, който пожелае. За да се прѣкрати тая злоупотрѣба, братята се събрали всички и постановили съборно слѣдното:

„Втрѣцѣ, ѣдиномъ, бгъ, поклоняющеса, ѡстѣй ѣгѡ, заповѣды, послушающе;

Слышимъ прѣра дѣда глѡща, ктѡ ѣсть человекъ ѡже поживѣтъ ѡ не ѡзрѣтъ смѣрти. ѡ пакѣ ѡидеть дхъ ѣгѡ ѡ возвратѣтса въ зѣмлю свою. но понѣже нѣстъ человекъ ѡже мимоидеть ѣгѡ сѣа смѣртнал, чаша, тогѡ ради ѡзволѣса ѡбщебратственнѣмъ совѣтомъ ради ѡбщѣа ползи, сѣа кнѣга глѣблемаа поманѣкъ, ѡли, парисѣа: ѡ положѣса во храмѣ въведѣнѣю престѣа бѣы глѣмзю грѡбницъ: В лѣто. аѡѡѡ. Во времѣ. ѡзменства. ѡсасафа. іеромонаха: ѡ епѣтропа. ѡсеодѣсѣа: ѡскевофлаѡа, ѡсѣива. Внѣѡже ѡписѣютса ѡмена блѣженна пѣматѣ, прѣжде почѣвши ѡцѣ ѡбрѣтѣй послѣжившихъ блѣженнѣмъ послѣшѣнѣемъ. Во стѣю ѡ бгѡхранѣмзю ѡбѣтель

сїю рѣлскую; ѿ такимъ ѿобразомъ совѣтъ ѿбщебрѣтственнѣй сотворѣса ѿ ѿтвердѣса даниктоже ѿмать влѣсть ѿ брѣтѣи какоу либо бѣдетъ в'писати некое ѿма в'нѣтрѣ безсоборнаго повѣленїа, дерзнѣвѣйже сїе сотворѣти ѿкоу законопрестѣпникъ, ѿстѣотѣтець да ѿсѣдитса ѿда бѣдетъ проклатъ ѿ всегѣо брѣтства: такожде ѿ ѿзмѣрскѣхъ приносѣщїи главы в'гробницѣ ѿпредѣленно в'прѣдѣ да вѣаты :нѣ грѣ. ѿ тако да ѿписѣють ѿма приносѣннѣю главы ѿумѣршаго члѣвѣка, да сѣпоманѣва вѣчно; но ѣже ли кто ѿ избрѣтѣи желѣаетъ в'писати ѿцѣа ѿли мѣтерь, ѿли дрѣго ѿма некое, то пѣрве да дѣстъ настоѣтелемъ, грѣа .нѣ. ѿ тако с'блгословѣнїемъ да пишеть:“

Слѣдвать имена на усѣпши брѣтя и на разни мирски лица.

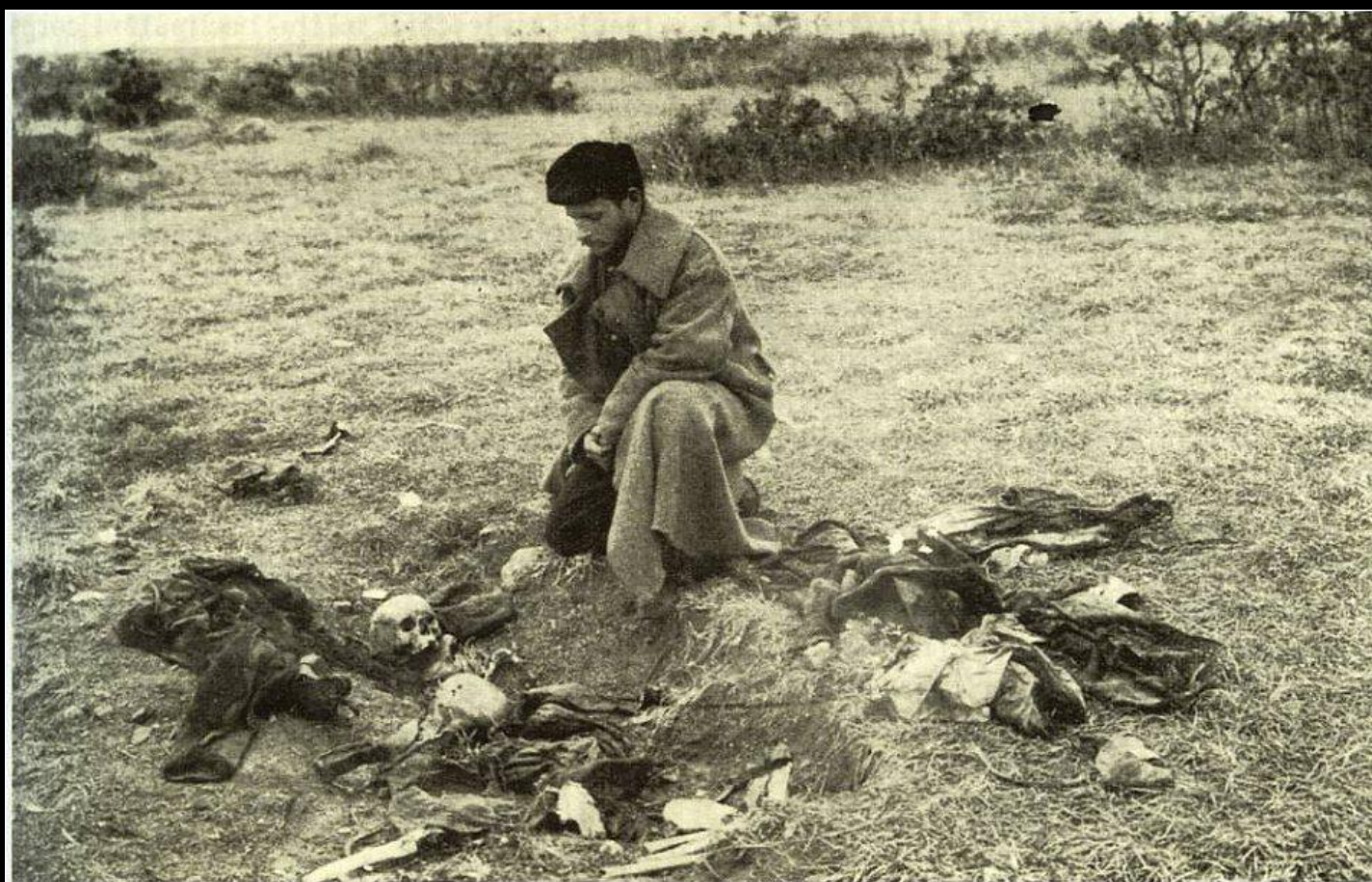
Был. За горного постановление узнахъ, като разпитвахъ за нѣкой старъ поменикъ. Намѣсто такъвъ, посочиха ми тоя.

Още стотици книги на дейци родени
в географска област Македонија
може да намерите на:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски“
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres